МАРДЛИККА ҚАДАМЖО ҚУТЛУҒ ТУПРОҚ!

Суратда: Сергелида митинг пайти. И. ГЛАУБЕРЗОН фотоси.

Ҳай, ҳай, бу шаҳарнинг, чиройи, кўркамлиги, баркамоллиги! Шаҳар ҳам қурувчилардан. Ўзи аскар кийимини кийган бўлса ҳам, уй-жой қураётган қалби оташ, дили пок меҳри қуёш одамлардан андоза олганга ўхшайди. Бугун Сергели кўчаларида бўлсангиз, ғишт тераётган, рому эшик ўрнатаётган, пол қоқаётган, дераза артаётган кишиларга кўзингиз тушади. Уларга диққат билан разм солинг-а. Бу кишилар шу навқирон шаҳарнинг рассомлари, бунёдкорлари ва шоирларидир.

Оташнафас шоиримиз Ғафур Ғуломнинг мисралари хаёлга келади:

Шуҳрат қолдирмоққа
Герастратдек,
Диана маъбадин бузмоқ шарт
эмас.
Шу улуғ ишларга ўзликни
жамлаб
Битта ғишт қўйсак шунинг
ўзи бас.

Дарҳақиқат, Сергели тупроғи мардликка қадамжо экан.

Совет аскари бу ерда бузиб эмас, ёриб эмас, балки қуриб, яратиб, донг чиқарди. Бошига кулфат тушган элнинг, сизнинг, менинг, хуллас зилзиладан озор чеккан жамики оилаларнинг кунига яради.

Сергели кўчаларини айланинг, шаҳарнинг мусаффо ҳавосидан тўйиб-тўйиб нафас олинг. Дўст орттираман, таниш-билиш орттираман десангиз, ҳар бир хонадонда сизни хушнудлик билан кутиб олишади. Кеча шаҳар остонасига дастлабки оилалар қадам қўйганида бу ер яна ҳам гавжум бўлиб кетди. Шу куни биз тошкентлик Мастура опа хонадонига кирдик. Мастура опа мана 17 йилдирки, ҳалол меҳнат қилмоқда. Уларнинг эски ҳовлиси Қашқар маҳалласида эди. У ёғини айтмасак ҳам ўзингиз фаҳмлаб олгандирсиз.

Шу боисдан ҳам бу оила Сергелидан биринчилар қатори уй олди. Қуёш нурлари ойнавандлик айвонда ўйнайди. Болаларнинг шўх кулгиси эшитилиб турибди. Уй бекаси эса кўчларини саромжамлаш билан овора. Мастура опага уй этагида беш сотих ер берилганлиги айниқса маъқул тушди. «Болаларимиз хўп яйрашадиган бўлди-да», дейди опа.

Тошкент — Сергели йўлида машиналар серқатнов бўлиб қолди. Уларнинг кўпига уй анжомлари ортилган. Ҳозиргача 100 дан ортиқ оила мардлик яратган шаҳардаги шинам, обод ва кўркам, уйларга кўчиб кирди. Ёши саксонларга борган бир қария уй остонасида туриб юзига фотиха тортаётганини кўрдик. Бобо шу уйларни қурган аскар болаларни олқаётган экан. Ҳа, ҳақиқатдан ҳам бутун элу-юрт тарих билмаган қисқа муддатда шаҳар қурган мардумайдонларга барака топинг демоқда.

Ҳали-ҳали ёдимизда: ўрик эндигина гуллаган кезлар эди. Сергели аэропортининг биқинидаги ерлар ҳувуллаб ётарди. Шу ерда беш ойдан кейин шаҳар қад кўтаради дейилса, дафъатан одамнинг ишонгиси келмасди. Лекин шундай бўлди Тошкентлик устоз бинокор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Хожи ота Қосимов қўйган пойдевор қутлуғ экан. Иморатлар ҳам момақалдироқдан кейинги қўзиқориндек пайдар-пай қад кўтара бошлади. Улуғ Октябрнинг 49 йиллиги арафасида қўли гул ҳарбий бинокорлар юз минг квадрат метр уй-жой тайёр деб ғалаба рапорти бердилар. Хўш, юз минг квадрат метр деганимиз озми ё кўпми. 1960 йилда Бухородек катта шаҳарнинг уй-жой фонди юз минг квадрат метрдан сал ортиқ эди. Агар Бухоро юз йиллар мобайнида бунёд этилган бўлса Сергели бир юз эллик кунда оламга келди.

Шоир айтганидек, Совет мамлакатида шундай ажойиб кишилар бор экан, уларнинг ғайрат-шижоати жўш уриб турган экан, дарахт кўкариб, боғ бўлиши, уй ёнига уй қўшилиб шаҳар бўлгуси аниқдир. Сергели ана шу фикримизнинг ёрқин далили бўлиб турибди-ку.

Сергелини мамлакатимиздаги барча ҳарбий округларнинг шербилакли, навқирон йигитлари бунёд этди. Қайси бинокорлик ротаси, взводи ёки бўлинмасида бўлманг, ҳар бирида қалби қуёш бинокорларнинг илғорлари, машъалларини учратасиз.

Шаҳарда айланиб юриб Киев ҳарбий округининг бинокорларидан Александр Малай бошчилик қилаётган бўлинма бинокорлари иши устидан чиқиб қолдик. Василий Курницкий, Иван Капуста ва уларнинг чарчаш нима эканлигини билмайдиган тенгқурлари бугун-эрта топшириладиган уй-жойларга пардоз беришяпти. Иш шу қадар қизғинки, ниҳояти тўрт кун ичида оз эмас, кўп эмас, 16 минг квадрат метр уй-жойнинг пардозини битириш даркор.

Ҳарбий бинокорлар асосан армия сафига яқиндагина чақирилгач, турмушнинг аччиқ-чучугини энди бошидан кечираётган навқирон йигитлардир. Лекин, шунга қарамай улар астойдил меҳнат қилиб, ўзларига билдирилган юксак ишончни шараф билан оқлаётирлар. Бу ерда бинокорларнинг саралари, гуллари, сардорлари воясга етмоқда. Прикарпатье ҳарбий округининг бинокорлари Виктор ва Николай Санниковлар ҳали 20 баҳорни ҳам кўрганлари йўқ. Лекин меҳнатга астойдил меҳр қўйганликлари туфайли тенгқурлари орасида обрў-эътибор қозонишди. Қурилиш коммунистлари яқинда уларни шонли коммунистик партия сафига якдиллик билан қабул қилишди. Улар бу юксак ишончни ҳалол меҳнатлари билан оқлаяптилар. Бундай фидокорлар ҳақидаги жўшқин лавҳаларни кўплаб келтириш мумкин.

Куни кеча мардликка қадамжо бу қутлуғ шаҳарга дастлабки оилаларнинг кўчиб киришига бағишлаб ўтказилган митингда ҳам мана шу фидокорлар номи, уларнинг ажойиб ишлари фахр билан тилга олинди. Ҳар бир нотиқнинг сўзида мана шу ватанпарварлар меҳнати мадҳ этилди.

Шаҳар тўйига бағишлаб ўтказилган митингни кириш сўзи билан очган Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ **С. Р. Расулов** дўстлик шаҳрига асос солган ҳарбий бинокорларга Тошкент шаҳри меҳнаткашлари номидан самимий миннатдорчилик изҳор этди.

Тинч яратувчилик иши билан машғул бўлган турли касб кишилари митингда сўзга чиқиб тинчлик фронтида жасорат кўрсатаётган ҳарбий бинокорлар меҳнатини улуғладилар. Тошкент шаҳар Киров район ижроия комитетининг раиси **Ж. Шобурхонов**, «Ташсельмаш» заводининг ишчиси **А. Поднос**, ҳарбий бинокорларнинг вакиллари **А. Колбасов**, **Н. Махинс** ўртоқлар асрларга чидайдиган дўстлик шаҳрининг бунёд этилиши ҳақида, асрлар бўйи яшайдиган метиндек мустаҳкам дўстлигимиз тўғрисида, янги шаҳар бунёдкорларининг жасорати ҳақида тўлқинланиб сўзладилар.

Митингда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Ш. Р. Рашидов** нутқ сўзлаб, ҳарбий бинокорларнинг Сергели ерида кўрсатган ажойиб жасоратини республика меҳнаткашлари асло унутмаяжакликларини таъкидлади.

Митингда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари **И. Г. Анисимкин**, **В. Г. Ломоносов**, **Н. Г. Ляшченко**, **М. М. Мусахонов**, **Ё. С. Насриддинова**, **Р. Н. Нишонов**, **Н. М. Матчонов**, Ўзбекистон КП Марказий Комитети бюроси аъзолигига кандидат **М. А. Абдураззоқов** ўртоқлар иштирок этишди.

А. АБДУЛЛАЕВ,
Н. АБДУКАРИМОВ.

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

1-йил чиқиши.
4 НОЯБРЬ 1966 й.
ЖУМА
№ 109
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ОКТЯБРЬ ВАХТАСИДА

Дўстлик шаҳрини бунёд этиш учун келган литвалик қардош қурувчилар эллик квартирали шинам уй-жой биносини байрам кунларига қадар аҳолига топшириш учун аҳд қилишган. Шу арафа кунларида бинонинг ҳамма хоналарида пардозлаш ишлари тез суръатлар билан олиб борилмоқда.

Озмунча иш қилиш керак дейсизми, 3900 квадрат метр ҳажмдаги деворни суваш, 800 квадрат метр бўяш ишлари бажарилиши лозим.

— Биз ғайрат билан ишга киришган эканмиз, — дейди пардозловчилар звеносининг бошлиғи Ионос Глушановас. — Ваъда ўз вақтида бажарилади. Чунки, ғишт терувчилар тўртинчи ва бешинчи қаватларда иш бошлаганларидаёқ биз пардозлашга киришган эдик. Иккинчидан шунинг учунки, звеномизда бирорта пардозчи йўқки, кунлик нормасини ошириб бажармасин. Масалан, Антанас, Жичкус, Геннадий Батура, Юльяс Ильете, Витаутас Бальчунас, Вероника Семашко, Она Жильтите ҳар куни иш нормаларини деярли икки баравар қилиб бажаришади.

Коммунист Оскар Шефер бошчилик қилаётган бригадада иш айниқса яхши ташкил этилган. Бу ерда ишчилар жой-жойига тўғри қўйилган. Улар бажариши лозим бўлган ишлар ҳажми ва уни бажариш муддати аниқ белгиланган, ишчилар зарур материаллар ва асбоблар билан тўла таъминланган. Ҳатто овқатланиш вақтидан ҳам тежамли фойдаланиш мақсадида икки киши эрталабки, тушлик ва кечки овқатни тайёрлаш учун ажратилган. Бу, албатта, иш унумига жуда яхши ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Меҳрибон қардошларимиз қийин кунда дардимизга малҳам бўлиш учун кун сайингина эмас, ҳатто соат, минут сайин иш суръатига суръат қўшиб ишламоқдалар. Уларнинг мақсади чодирда яшаётган аҳолини иложи борича тезроқ янги шинам уйларга жойлаштириш.

Ҳимматингизга балли, литвалик қардошларимиз!

К. НИКОЛАЕВ.

БИР ҚЎШИҚНИНГ ЯРАТИЛИШИ

Август ойининг бошлари. Бу вақтда Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби, композитор Шариф Рамазонов қардош Украинанинг пойтахти Киев шаҳрида меҳмон бўлиб турган эди. Бир куни украин шоири Александр Венгреневский у билан учрашиб шундай деди:

— Дўстим, шу кунларда республикамиз қурувчилари Тошкентни қайта тиклашда фаол қатнашаётирлар. Барчалари сизнинг ҳамшаҳарларингиз билан қон-қардош бўлиб қолганлар, албатта. Ана шу бузилмас дўстлик, халқларимиз ўртасидаги меҳру-оқибатга бағишлаб биргаликда қўшиқ яратсак.

— Жуда яхши, — композитор бу таклифни зўр мамнуният билан қабул қилди.

Орадан кўпгина вақт ўтди. Бир куни Киевдан Тошкентга — Шариф Рамазоновга шоир Александр Венгреневскийдан мактуб келди. Мактуб билан бирга қўшиқ тексти ҳам юборилган эди. Шоир шеърини «Украин қурувчилари Тошкентга» деб атабди.

Композитор Ш. Рамазонов ўзининг бу янги қўшиғини бир группа украин санъаткорларининг илтимосларига биноан Киевга жўнатди. Бу қўшиқни Украина Давлат филармонияси ўз байрам программасига киритган экан.

БУГУНГИ ЯНГИЛИКЛАР

КАМПИРРАВОТ СУВ ОМБОРИГА

Бугун «Средазгипроводхлопок» лойиҳалаш институти «инженерлик-геологик қидирув» бўлимининг бошлиғи Коротков ва Ўзбекистон гидрогеология тресті геология бўлимининг бошлиғи В. В. Толоконниковлар бошчилигидаги эксперт комиссия Кампирравот сув омборига жўнаб кетди. Комиссия улкан гидротехника иншоотида олиб борилаётган қидирув ишлари билан танишдик.

Қорадарё сувини халқ хўжалигига тезроқ хизмат қилдириш учун ўша жойда содир бўлаётган инженерлик-гидрогеологик процессларни топширади.

ЭРКАТОЙЛАР ҚУВОНЧИ

Бугун Чилонзорда ҳар бири 420 ўринли икки болалар комбинати ишга тушириш учун тайёрлаб қўйилди. Комбинатларда эркатойларнинг қувнаб тарбияланишлари учун ҳамма шароит мавжуд.

Чилонзор район маориф бўлими мудирининг ўринбосари ўртоқ Е. М. Нестерованинг хабар беришича яқин кунларда бу ерда яна бир болалар комбинатини фойдаланишга топшириш учун тайёргарлик кўрилмоқда.

ТЎЁНАЛАР

Янги уй-жойларни фойдаланишга қабул қилувчи давлат комиссияси бугун жуда кўп турар жойларни қабул қилиб олди.

Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлигига қарашли «Оргтехводстрой» трестининг қурувчилари Фарҳод кўчасида қирқ квартирали муҳташам бинони тайёрладилар. Унинг биринчи қаватига хўжалик буюмлари магазини жойлашади. Бинода ирригаторларнинг оилалари истиқомат қилишади.

«Главташкентстрой»га қарашли учинчи қурилиш трестининг уйсозлари Рисовая кўчасидаги массивлар қаторига яна икки бинони қўшдилар. Бу биноларнинг ҳар бири 48 квартирали йирик панелли уйлардир.

Қардош Қирғизистон бинокорлари ўзларининг биринчи уйларини армуғон этдилар. Бу Чилонзор қучоғида қад кўтарган 48 квартирали муҳташам бинодир.

Тошкент областининг азамат қурувчилари ҳам ўзларининг ваъдаларига вафо қилдилар. Чирчиқдаги 160-қурилиш трестининг бинокорлари Высоковольтная кўчасида 100 квартирали уйни фойдаланишга топширдилар. Бу кўчада Оҳангаронлик азаматлар ҳам 60 квартирали уйни қўлдан чиқарганликлари ҳақида рапорт бердилар.

Улуғ айём арафасида Бирлашган нашриёт коллективи ҳам ажойиб совға олди. Улар учун Шельковичная кўчасида 30 квартирали уй тайёр бўлди. Бу уйни 153-қурилиш тресті 17-қурилиш бошқармасининг бинокорлари тайёрладилар.

«Ўзбекбирлашув» бинокорлари Тошкентнинг шимолидаги Жомий майдонига файз киритдилар. Бу ерда 24 квартирали уй магазини билан фойдаланишга топширилди.

Улуғ айём арафасида ўзларининг муносиб тўёналарини тайёрлаган азамат бинокорларни яқинлашиб келаётган Улуғ Октябрь байрами билан қизғин муборакбод этамиз.

ИКРОМ ОТА ҲИММАТИ

ИКРОМ ОТА — 1918 ЙИЛДАН КПСС АЪЗОСИ, РЕСПУБЛИКА МИҚЁСИДАГИ ПЕНСИОНЕР. У ХОТИНИ МУКАРРАМ ОПА БИЛАН 1960 ЙИЛДА ОКТЯБРЬ РАЙОНИДА ЯНГИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАН ЯНГИЕР КЎЧАСИДАН ТАШЛАНДИҚ, ЎЙДИМ-ЧУҚУР ЖОЙНИ ОБОД ҚИЛИШ УЧУН АЖРАТИБ ОЛИШДИ. НАСОСЛАБ СУВ ЧИҚАРИШДИ ҚИСҚА ВАҚТ ИЧИДА УЛАР БУ ЕРНИ ОЛЧАЗОР, АНОР ВА АНЖИРЗОР, ГУЛЗОРГА АЙЛАНТИРИШДИ. АТРОФИГА ВА АРИҚ БЎЙЛАРИГА ҚОРА ТОЛ, МИРЗА ТЕРАКЛАР ЎТКАЗИШДИ. ҚАТОР-ҚАТОР ЎЙЛАР СОЛИШДИ.

ТОШКЕНТЛИКЛАР БОШИГА ОҒИР КУЛФАТ ТУШГАН КУНЛАРДА ИКРОМ ОТА КАРИМОВ ВА МУКАРРАМ ОПАЛАР ЎЗЛАРИНИНГ ОРТИҚЧА ЎЙЛАРИГА ЗИЛЗИЛАДАН СЎНГ БОШПАНАСИЗ ҚОЛГАН КИШИЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРДИЛАР. ПОЛИТЕХНИКА ВА МЕДИЦИНА ИНСТИТУТИДАН 14 СТУДЕНТНИ ЎЗ БАҒИРЛАРИГА ОЛДИЛАР. ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИНИНГ СТУДЕНТЛАРИ АҲМЕДОВ, САТТОРОВ, НОРМУРОДОВ, ҚОРАБОЕВ, ВАЛИЕВЛАР БЕШ ОЙ ЯШАГАНЛАРИДАН СЎНГ ЯҚИНДА РЕМОНТДАН ЧИҚҚАН ЁТОҚХОНАЛАРИГА КЎЧИБ КЕТИШДИ. ҲОЗИР ИКРОМ ОТАНИКИДА КИЕВДАН ТОШКЕНТНИ ҚАЙТА ҚУРИШДА ИШТИРОК ЭТИШ УЧУН КЕЛГАН АРХИТЕКТОР ИВАН СЕМЕНОВИЧ КОШАРОВ, ТОШКЕНТ МЕДИЦИНА ИНСТИТУТИНИНГ СТУДЕНТЛАРИ ИБРОҲИМОВ, АСАМБЕКОВ ВА БОШҚАЛАР ЯШАБ ТУРИБДИЛАР.

— БИЗ, — ДЕЙДИ ИКРОМ ОТА, — ЯНГИ ТОШКЕНТНИ БОҒ-РОҒҚА ВА ГУЛЗОРГА АЙЛАНТИРИШ ИШИГА ЎЗ ҲИССАМИЗНИ ҚЎШСАК ДЕЙМИЗ, ШУНИНГ УЧУН ҲАМ ШАҲАР ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ ОБОДОНЛАШТИРИШ БОШҚАРМАСИ ИХТИЁРИГА БЕШ МИНГ ТУП 2,5 МЕТРЛИК ҚОРА ТОЛ ҚАЛАМЧАСИ, 200 ТУП ТЕРАК, 200 ТУП ОЛЧА, МИНГ ТУП «ҚИРҚ ОҒАЙНИ» ГУЛ КЎЧАТЛАРИНИ ҲАДЯ ҚИЛАМИЗ. ШАҲАРДАГИ ШУНДАЙ ИМКОНИЯТГА ЭГА БЎЛГАН ҚИШИЛАРНИ БИЗДАН НАМУНА ОЛИШГА ДАЪВАТ ҚИЛАМИЗ.

ОБ-ҲАВО

Шу кеча-кундузда Тошкентда ҳаво очиқ бўлади. Ҳарорат кечаси 0-2, кундузи эса, 12-14 даража иссиқ бўлади.

«ТОШКЕНТ» СЕЙСМИК СТАНЦИЯСИ ХАБАР БЕРАДИ

Кеча кечаси ва бугун эрталаб ер қимирламади

«ЎЗБЕКИСТОН» САФАРГА ЧИҚДИ

Бу оқшом Тошкент вокзалидан одатдан ташқари ажойиб бир состав сафарга чиқди. 13 комфортабелли купэли вагонлар ва учта вагон ресторанга эга бўлган бу махсус состав — «Ўзбекистон» туристик поезди бўлиб бу поезд билан Тошкент область қишлоқ хўжалик илғорларининг катта бир группаси йўлга отланди.

Механизаторлар, пахтакорлар, чорвадорлар ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришнинг командирларидан иборат 440 турист 22 кун мобайнида Астрахань — Дербент — Боку — Ереван — Тбилиси — Ботуми — Сухуми — Гагра — Адлер ва қаҳрамон шаҳар Волгоград бўйлаб сафар қилади. Бутун маршрут давомида тажрибали экскурсоводлар уларга ҳамроҳ бўлиб, ана шу шаҳарларнинг диққатга сазовор жойлари билан таништирадилар.

Йил бўйи фидокорона меҳнат қилиб мазмунли дам олиш учун сафарга чиққан пойтахт область қишлоқ хўжалик ходимларининг сафарлари кўнгилли ва қизиқарли бўлишини истаймиз.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ПЕКИНДА

ПЕКИН, (ТАСС). «Правда» газетасининг обзорчиси В. В. Маевский бошчилигида Совет — Хитой дўстлиги жамияти делегацияси Пекинга келди.

Совет - Хитой дўстлиги жамияти ва Хитой-Совет дўстлиги жамияти ўртасидаги ҳамкорлик планига мувофиқ, делегация Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 49 йиллигига бағишланган тадбирларда қатнашади.

АГРЕССИЯ ХАРАЖАТЛАРИ

ПАРИЖ, (ТАСС). Франция қуролли кучлари министрлигининг расмий органи — «Ревю де дефанс насьональ» журналининг ноябрь сонида қуйидагилар таъкидланади: «АҚШ қуролли кучларининг 23 проценти Вьетнамдаги урушда қатнашмоқда». Журналда яна шу нарса уқтириладики, АҚШ ҳарбий бюджетининг бешдан бир қисми Вьетнамдаги урушга сарфланмоқда. Ҳарбий бюджет барча давлат бюджет ажратмаларининг 53 процентини ташкил этади.

ГВИНЕЯ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ТАКЛИФЛАРИ

ЛОНДОН, (ТАСС). Гвинея Республикасининг Президенти Секу Туре «Гвинеяда яшовчи ганаликларнинг ўз розиликлари билан ватанларига қайтиб боришлари учун рухсат беришга тайёр эканлигини билдириб, Гана билан дипломатия соҳасидаги можарони бартараф қилиш имконини берадиган йўлни очиб берди».

Рейтер агентлигининг мухбири Африка бирлиги ташкилотидаги яхши хабардор доираларга таяниб, бу тўғрида Аддис-Абебадан хабар беради.

Секу Туренинг бу таклифи Африка бирлиги ташкилоти секретариатига юборилган.

Африка бирлиги ташкилоти министрлар кенгашининг сессиясида қатнашиш учун Гана орқали Аддис-Абебага бораётган Гвинея делегацияси Аккрада қамоққа олинганлиги натижасида Гана-Гвинея муносабатлари кескинлашган эди.

ХАЛҚ ТАЛАБИ

НЬЮ-ЙОРК, (ТАСС). Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош ассамблеясининг 4-комитети Адандаги ва Жанубий Арабистон протекторларидаги аҳвол масаласини муҳокама қилишни давом эттирмоқда. Комитетнинг кечаги мажлисида «Яманнинг оккупация қилинган жанубий озод қилиш фронти» вакили абдил Макави сўзга чиқди.

Макави бундай деди: мени ўз вакили қилиб юборган ташкилотни Араб мамлакатлари иттифоқи ва дўст давлатлар Аданда ҳамда Жанубий Арабистон протекторларида Британиянинг мустамлакачилик ҳукмронлигига қарши кураш олиб бораётган қўзғолончиларнинг раҳбари деб танидилар.

Адан ва протекторларнинг халқи, деди Макави, террор вазиятида яшамоқда. Турмалар сиёсий маҳбуслар билан тўлиб-тошди. Сиёсий маҳбусларни ваҳшиёна азобламоқдалар.

Адан ва протекторатларнинг халқи, деб таъкидлади Макави Британиянинг Арабистон ярим ороли жанубидаги ҳарбий базаларини дарҳол ва батамом тугатишни, фавқулодда ҳолатни дарҳол бекор қилишни ва демократик эркинликларни чеклаб қўйган барча қонунларни тезликда бекор қилишни, репрессия чоралари ва жазо экспедицияларига барҳам беришни, сиёсий маҳбусларнинг ҳаммасини озод қилишни талаб этмоқда.

Макави Адан ва протекторатларда яшовчи халқнинг ҳаққоний миллий озодлик курашини доим қўллаб-қувватлаб келаётганлиги учун Совет Иттифоқига миннатдорчилик изҳор қилди.

РАДИОСТАНЦИЯ ЁПИБ ҚЎЙИЛДИ

ГАВАНА, (ТАСС). Доминикана ҳукумати «Радио унион» радиостанциясини ёпиб қўйиш тўғрисида буйруқ берди.

Бу радиостанция Доминикана меҳнаткашлари конфедерацияси Баёнотларини ва Америка империалистларининг мамлакатдаги фаолиятини қораловчи турли сиёсий шарҳларни кенг тарқатиб, гўё мамлакатдаги мавжуд қонунларни «бузганлиги» учун ҳукумат ана шундай чора кўрган, деб изоҳ берилмоқда.

Пренса латина агентлигининг Санто — Домингодан хабар беришига кўра, «Радио унион» радиостанциясининг раҳбарлари ҳукуматнинг бу фармойишига қонундан ташқари фармойиш, деб баҳо бердилар ва уни дарҳол бекор қилишни талаб қилдилар.

Вена. «Лерхенфельдер-штрассе» ер ости трамвай тўхташ жойи.

Австрия пойтахтида ер ости «метроси» қуришга киришилди. Транспорт магистралларида қатновни камайтириш мақсадида трамвайлар ер ости тоннелларида қатнайди.

Вотавофото — ТАСС фотоси.

ПОЙТАХТ БУНЁДКОРЛАРИ

Чилонзорнинг 23-кварталида Москва ёнидан келган бинокорлар янги уй-жойларни бунёд қилишмоқда. Улар 12 000 квадрат метр уй-жой қуриш мажбуриятини олган. Улар янги йил арафасида беш уйни фойдаланишга топширишиб, 1967 йили Энгельс кўчаси атрофидаги уй-жой ва маданий-маиший биноларини қуришади.

Суратда: иш бошқарувчи мастер Судоплотов ва дурадгор А. Мишков иш устида.

ЯНГИ МАРРАЛАР

Улуғ Октябрь байрамини 1-пойафзал фабрикасининг серғайрат коллективи ҳам меҳнатда улкан муваффақиятлар билан кутиб олмоқда.

Фабрика ишчи ва хизматчилари шу йилги планни муддатидан икки кун олдин — 29 декабрда тўла адо этиб, пландан ташқари 40 минг жуфт пойафзал тайёрлаб беришмоқчи.

Корхонада рационализаторлик ва ихтирочилик яхши ривожланган. Йил охирига қадар 32 та янги модель ва 9 та фасон ўзлаштирилиши лозим эди. Бу вазифа аллақачон амалга оширилган. Янгилик ташаббускорлари эндиликда янги таклифларни амалга ошириш устида бош қотирмоқдалар.

Коллектив тежаб қолинган материаллардан йил охирига қадар юз минг жуфт пойафзал тикиб бермоқчи. Бу — 385 минг сўмлик маҳсулот демакдир.

Байрам арафсида қизғин меҳнат қилаётган коллективнинг илғор отрядлари бўлган коммунистик меҳнат бригадалари «Таштекстильмаш» заводи зарбдорларининг ташаббусига қўшилиб, Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги номи учун курашишни авж олдириб юбордилар.

Байрам арафасида корхона коллективи ўртача пошнали аёллар этиги ишлаб чиқаришни ўзлаштирди. Ҳозир ҳар куни шундай этикнинг ўзидан 800 жуфт тайёрлаб берилмоқда.

ҚАЙНОҚ ҚАЛБ ЭГАСИ

Аловиддин акани излаб борган киши кўпинча кабинетидан тополмайди. Объектда ёки қурилишга алоқадор масала билан бирор ташкилотга кетган бўлади. Қайноқ қалбли коммунист туну кун шаҳримизнинг бошпанасиз аҳолисини уй-жой билан тўла таъминлаш тўғрисидаги ўй билан банд.

У бошқараётган 44-қурилиш бошқармаси 8-трестда пешқадам коллективлардан бири ҳисобланади. Асосан тиклаш ишлари олиб борувчи бу бошқарма қисқа вақт ичида кўплаб турар жой ва маъмурий биноларни қайта ремонтдан чиқариб, фойдаланишга топширди. Октябрь ойи плани ҳам ошириб бажарилди. Тошкент тўқимачилик институти ва чет тиллар институтининг ётоқхоналари, Тошкент Давлат университетининг айрим корпуслари, шаҳар профессионал-техника билим юрти, Баҳодир кўчасидаги кўп қаватли турар жой биноларидан 12 таси, кўплаб ясли ва боғчалар қайтадан тикланди.

Аҳил коллективнинг қўлга киритаётган улкан ютуқларида ишбилармон, тажрибали раҳбар Аловуддин Аҳмедовнинг ташкилотчилик қобилияти ҳам зўр аҳамият касб этди.

Бошқарма коллективи байрамга катта совғалар билан келмоқда. Политехника институти химия факультетининг биноси, Ремесленний кўчасидаги иккита кўп қаватли бино қуриб битказилди.

Бошқармага қарашли К. Путилина бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси коллективи, моҳир сувоқчилардан Е. Бобожонов, И. Ельниченко, дурадгор комсомол ёшлардан Ш. Абдуллаев, М. Усмонов ва бошқалар қурувчиларнинг пешқадамлари ҳисобланадилар.

Аловуддин ака шахсий пенсионер, олти фарзанднинг отаси. У тарбиялаб вояга етказган кишилар ҳозир турли ташкилотларда муваффақиятли равишда ишлаб келмоқдалар. Кекса коммунист энди ишламасдан юрса ҳам бўларди. Лекин унинг ҳамиша яратишга, ижодга ташна қалби меҳнатсиз тинч туролмайди.

Аловуддин ака билан суҳбатлашарканмиз, у ўзи босиб ўтган шонли йўлни зўр фахр билан эсга олади.

... Октябрь революцияси ғалаба қилганда у 17 яшар йигит эди. Босмахонада ишлаб, ишчиларнинг революцион йиғилишларида қатнашди. 18 ёшида эса партия сафига кирди. Республикамиз пойтахти революцион комитети ишларида, босмачиларга қарши курашларда актив қатнашди.

Москва олий техника билим юртининг қурилиш бўлимини тугатиб қайтгандан кейин эса яратувчилик ишига киришиб кетди.

Бой турмуш тажрибасига эга бўлган, ҳаёти курашларда ўтган, кекса коммунистни табиий офат эсанкиратиб қўймади. Бироқ ҳамшаҳарларимизнинг бошига тушган кулфат унинг саховотли қалбини ларзага солди.

У узоқ-узоқларга нигоҳ ташлаб, шундай ҳикоя қилади:

— Ёшим 70 га яқинлашиб қолган бўлса ҳам ўзимни тетик ҳис этаман. Куч-қудратим бор экан, ишсиз қараб туролмайман. Меҳнат кишини яшартиради деганлари рост. Ишга берилиб кетиб, кексалигимни ҳам унутиб қўяман.

Шу байрам арафасида кекса коммунист, оташин қалб эгаси, меҳнатсевар Аловуддин акага узоқ умр, битмас ғайрат тилаймиз.

П. УСМОНОВА.

Тошкент уйсозлик комбинати 1-участкасида пардозловчилар бригадасининг бошлиғи бўлиб ишловчи Лазиз Қораев меҳнатда ўз касбдошларига ўрнак бўлмоқда. Ҳозиргача у бир нечта шогирдлар етиштириб чиқарди. Бу бригада азаматлари ҳамиша илғорлар рўйхатидан тушмайди.

Суратда: М. Қораев.

М. НУРИДДИНОВ фотоси.

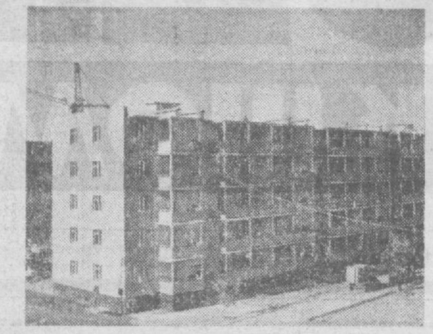

Чилонзор районида Киевдан келган 2-қурилиш-монтаж поезди бинокорлари 50 квартирали янги уйни тикладилар.

Суратда: тайёр уй хонадонларни кутиб турибди.

Б. МАЗУР фотоси.

[ЎзТАГ].

ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ИШ ТАЖРИБАСИДАН.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

Райкомнинг ШТАТСИЗ БЎЛИМИ

Мана, бир неча йилдирки, Фрунзе район партия комитети агитация ва пропаганда бўлими ҳузурида штатсиз мактаблар бўлими ишлаб келмоқда. Бу бўлим мактабларда ўқувчиларнинг синфда қолишига, болаларнинг қаровсизлигига қарши кураш, энг яхши мактаб партия ташкилотларининг тажрибасини оммалаштириш, ўқитувчиларнинг партия ўқиши устидан назорат олиб бориш ва бошқа масалалар билан шуғулланади.

Бўлим ишига ўқитувчилар, илмий бўлим мудирлари, мактаб директорлари жалб қилинган. Айниқса 144-мактабдан А. Иванова, 87-мактабдан В. Кишнурнова, 89-мактабдан Л. Чудновская, 91-мактабдан С. Спирина каби ўртоқлар бу ишда актив қатнашмоқдалар.

Мактабларнинг партия ташкилотлари бўлим томонидан берилган топшириқларни ўз вақтида бажаришда, ўсиб келаётган авлодни тарбиялаш ва ўқитиш ишларини яхши йўлга қўйишда кўп иш қилаётирлар.

Ўтган ўқув йилида штатсиз бўлим синфдан ташқарида тарбиявий ишларнинг қўйилишига эътибор берди. Ўқитувчи ва синф раҳбарлари учун бу соҳада бир неча лекциялар ташкил қилинди. Санъат музейига экскурсиялар уюштирилди. Штатсиз бўлим ходимлари райондаги мактабларда тўгарак ишларининг аҳволини текшириб чиқдилар. Текшириш натижаси райондаги коммунист ўқитувчилар йиғилишда муҳокама қилинди.

Шу кунларда райкомнинг мактаблар бўйича штатсиз бўлими энг яхши тўгарак раҳбарларининг, ўқитувчиларнинг ва синф раҳбарларининг иш тажрибаларини кенг ёйиш соҳасида иш олиб бормоқда. Ҳозир 160-мактаб адабиёт ўқитувчилари Авророва ва Доценко ўртоқларнинг иш тажрибаси ёйилмоқда. Улар ўз мактабларида бир неча йилдан буён адабиёт тўгарагида программага киритилмаган ёзувчиларнинг ижодини ўрганишни ташкил қилиб келмоқдалар, адабиёт темасида мунозара кечалари ўтказаётирлар.

Бизнинг райондаги 89-(директори Б. Фиржонов) ва 172-(директори М. Терентьева) мактабларнинг шаҳарда биринчи бўлиб уй-жой бошқармалари билан биргаликда ҳар бир уйда ўқувчиларнинг ёмон баҳо олмасликларига эришиш учун бошлаган ташаббуси Тошкентдаги ҳамма мактаблар томонидан қўллаб-қувватланган. Ўқитувчилар жамоатчилик ва ота-оналар билан ҳамкорликда қолоқ ўқувчиларни илғорлар даражасига кўтаришга эришдилар. Қайси уйда ўқувчи болалар ҳамма дарслардан яхши ўзлаштираётган бўлса, ана шу уйнинг деворида Қизил юлдуз порлаб туради. Районда ана шундай уйларнинг сони ўқув йили охирига келиб 42 тага етди.

Ҳозир штатсиз бўлим район милиция бўлими ҳузуридаги болалар хонасининг фаолиятини текшириб чиқди. Болалар хонасида айрим тадбирлар амалга оширилган бўлишига қарамасдан, ҳали унинг ишида кўпгина камчиликлар борлиги аниқланди. Бу камчиликлар фақат район жамоатчилигининг ёрдами билан тугатилиши мумкин.

Штатсиз бўлимнинг янги ўқув йили учун тузган планида ҳам мактаб партия ташкилотлари иш тажрибасини ўрганиш ва улардан энг яхшиларининг тажрибаларини райондаги мактаблар ўртасида тарқатиш кўзда тутилади.

А. СКОБЛЕВА,

Фрунзе район партия комитети мактаблар бўйича штатсиз бўлимининг мудири, 41-ишчи-ёшлар мактабининг директори.

ИНСОН ОДОБИ БИЛАН...

УЙЛАНИШ ВА...

Мен «уйланиш ва...» деб сарлавҳа қўйдим. Муҳтарам газетхонлар, нима учун сарлавҳа бундай қўйилди «ва» дан кейин қандай сўз келади, деб ажабланаётгандирсизлар. Тўғрисини айтсам, сарлавҳа «уйланиш ва ажралиш» эди, лекин тўлиқ қилиб ёзгим келмади. Сабаби мен «ажралиш» сўзини эскирган сўзлар қаторига киритиб қўйдим. Чунки бу сўз ҳаётимизга, кундалик турмушимизга, бахтли оила шаънига доғ бўлиб тушаётир.

Ахир қаранг-а, севишган, бир-бирига кўнгил қўйиб, бахтли турмуш, оила қуриш учун аҳд қилган икки қалб турмуш қуради. Лекин кўпинча арзимаган сабаблар билан ажралишади.

Мен бу ажралувчиларнинг ажралиш сабабини текширдим, кўплари билан суҳбатлашдим. Текшириш натижасида шуни аниқладимки, ажралиш ҳақидаги сабаблар, фактлар асосли эмас. Бунда фақат айбдор эру-хотиннинг ўзи.

Тўғри эр-хотиннинг ўртасида не-не ишлар ўтмайди. Шунда бирининг аччиғи чиққанда, иккинчиси индамай туриб юпатса, олам гулистон. Баъзи оилада бунинг акси бўлади. Мен сендан қоламанми, қўрқаманми, деб бир-бири билан олишади. Натижада кўнгилсиз воқеалар юз беради. Ҳатто ўлим билан тугаганлари ҳам бор. Жаҳли чиққан одамга бир нарсани тушунтириш амри-маҳол. Ҳовуридан тушганда тушунтирилса, ўз қилмишидан уялади.

Энди ажралишнинг гуноҳкорларидан бири бўлган йигитнинг айбини текширайлик.

Йигит бир қизга кўнгил қўйиб уйланмоқчи бўлса, то уйланганга қадар ваъда беради, ҳатто осмондаги юлдузни олиб бермоқчи бўлади. Тўйдан кейин эса акси бўлади. Йигит тўра бошқа қизга муҳаббат изҳор қилиб, яна уйланмоқчи бўлиб қоладилар.

Ҳа, нима бўлди, рафиқангиз яхши-ку, уни севиб, кўриб олгансиз-ку, деб сўралса, ўзини оқлашга тиришиб, характеримиз тўғри келмади, деб осонгина жавоб беради.

Қаранг-а, қандай осон жавоб! «Характер» деган сўз орқали бир оиланинг бахтини поймол қилмоқчи, фарзандларини тирик етим қилмоқчи.

Р. исмли аёлни икки фарзанди билан турмуш ўртоғи ташлаб кетади. Фарзандлар отасиз ўсмоқда. Одатда байрам кунлари ота-она ўз фарзандларига совға қилишади. Лекин бу болаларга совға қилувчи киши йўқ. Онаси ишлайди, касалманд. Қани энди менда ҳуқуқ бўлса-ю, ўша отани жазоласам. Номард, ваъдасиз, бебурд, виждонсиз. Отасиз ўсиб, фарзандлар жиноятчи бўлишлари мумкин. Мен буларни текшириб аниқладим. Жиноят қилган ўсмирларни текширганда кўпининг отаси ташлаб кетган, бошқага уйланган экан. Йигитлар, эркаклар, келинглар, эс-хушингизни йиғиб олинглар. Оилага бефарқ қараманглар! Агар сиз ҳаёт, оила қонунини бузиб, ножўя ҳаракат қилсангиз, умрбод жиноятчи бўлиб қоласиз, кейин уни оқлашингиз қийин!

Уйланмасдан олдин ўз турмуш йўлдошингизнинг дунё қарашини, хулқини, қандай киши эканлигини ўрганиб, турмуш қуринг. Шошма-шошарликка учраб, тезда турмуш қуриб, кейин характеримиз тўғри келмади, деб ажралиб юрманг.

Энди ажралишнинг иккинчи асосий айбдори қизлардир. Мен улар тўғрисида жуда кўп гапирмоқчиман. Чунки аёллар оилада асосий ролни ўйнайди. Қиз бола турмушга чиққандан кейин содиқ рафиқа бўлибгина қолмасдан, меҳрибон она ҳам бўлади.

Кўз олдингизга келтиринг-а, қиз бола турмушга чиққанда ўз ота-онасининг уйини ташлаб, севгилисининг уйига келади. Албатта то янги уйга ўргангунча анча қийналади. Йигитнинг оила аъзоларидан уялади. На чора, ҳаёт шундай тузилган, қиз йигитнинг уйига келади. Йигитнинг уйида қизнинг ҳақиқий ҳаёти бошланади, деса бўлади, чунки рафиқалик, оналик каби улуғвор бурчни бажариш бошланади.

Мен турмуш ўртоғидан ажралиб, ота-онасининг уйига келган аёлларни текшириб, суҳбатлашиб, сабабини аниқладим. Ажралишга асосий сабабчи қайнона эмиш.

Биз айбни қиз-йигитга қўйиб юрибмиз. Асосий айбдор биздан бекиниб юрган экан. Биз уни ушлаб олдик. Бу айбдор бечора қайнона экан. Кечирасизлару, мен бу айбдорни оқлаб юбордим. Текширув ўтказиб, асосий айбдор сиз, қизлар эканлигингизни аниқладим. Яна ҳаммамиз айблимиз, деб ўйламанг, ўзида айб бўлатуриб, ажралишимизга қайнонам сабабчи бўлди, деб қайнонани рўкач қилган келинлар айблидирлар. Мана бир келинчакни олайлик. Бу киши судда шундай дедилар:

— Ажралишимизга сабабчи қайнонам, мени кўролмайдилар, ҳар куни ўғилларига мени чақадилар. Менинг қилган ишим уларга ёқмайди. Мен ортиқча бу уйда тура олмайман, Ажратмасанглар ҳам бу уйдан кетаман.

Бу келин бақрайтириб туриб, бизни алдамоқчи.

Йўқ, сиз бизни алдай олмайсиз. Сиз қайнонангизни ёмон кўрасиз, эрингизга чақасиз, иш қилмайсиз. Сизнинг ниятингиз бошқа ерга кўчиб кетиш. Йўқ, янглишасиз. Агар сиз оила қуриш, она бўлишдек энг азиз ва муътабар бурчни адо этмоқчи бўлганингизда эди, оилани қўлга олиб, бахтли турмуш қурган бўлар эдингиз. Минг афсус ҳаёт ва оила қонунини буздингиз.

Мен бир оилада бўлиб, бир воқеанинг гувоҳи бўлдим.. Бир аёл ишдан келиб, биз билан сўрашди. Кейин хонага кириб, уй кийимини кийиб чиқиб, кечирим сўраб, ҳовлиларга сув сепди, супурди, овқат қилди. Супага жой солиб қайнотаси, қайнонасини ва мени таклиф қилди. Болаларини ювинтирди. Бизларга чой, овқат олиб келди. Отадан сўрасам бу аёл ўғлининг рафиқаси экан. Ҳозир Тошкентдаги олий-ўқув юртларининг бирида доцент экан. Эри оғир касаллик натижасида вафот этган экан. Ота айтадилар, келиним барака топгур яхши, бизни ҳурмат қилади. Ҳали ёшсиз, турмушга чиқинг, бизлар рози, десак, «Отажон-онажон, мен сизларни ташлаб қаерга бораман, мен турмушга чиқмасимдан илгари ўғлингизга шундай ваъда берган эдим, сизлар ҳам менинг ота-онамсиз. Менинг сизлардан бошқа ҳеч кимим йўқ, ўғлингиз ўрнига ўғил, қизингиз ўрнига қизман».—дейди. Мен буни эшитиб жуда таъсирландим. Ахир айрим келинлар уйда кўпроқ иш қилиб қолгудай бўлсалар: нима, мен малайманми, деб таъна қиладилар. Йўқ, ундай эмас. Киши меҳнат билан яшайди. Меҳнат кишини улуғлайди.

Азиз қизлар, сиз содиқ рафиқа, меҳрибон онасизлар, оилангизга «ажралиш» деган ярамас, ифлос, эскирган сўзни киритишни хоҳламасангиз, турмуш йўлдошингизнинг уйига келган кунингиздан бошлаб, умр йўлдошингизнинг ота-онасини, оила аъзоларини қўлга олинг, уларнинг ички дунёсини ўрганинг, улар билан ширин муносабатда бўлинг. Агар сиз оила аъзоларини қўлга олиб иш тутсангиз, улар сиздан хурсанд бўлишади, бирор ножўя сўз айтишга уялишади.

Кўп келинлар йигитнинг ота-онасини камситиб ўқимаган, маданиятсиз, деб таъна қилишади.

Ахир бу нарса уларнинг айби эмас-ку. Улар қандай қийинчиликларни бошдан кечириб, сизларни катта қилишди. Сизлар тинч ҳаётда яшаб, олий маълумотли бўлмоқдасиз. Киши ўтмишга ҳам назар ташлаши керак. Сиз маълумотингизни, ҳунарингизни пеш қилманг. Сиз ҳам қарийсиз. Шунда келинингиз сизга ёмон муносабатда бўлса, қандай аҳволда қоласиз. Халқда шундай мақол бор: — Экканингни ўрасан. Улуғ Навоийнинг «Кимки бировга қозиғай чоҳ, тушгай ул чоҳга ўзи ногоҳ», деган ҳикматли сўзи бор.

Мен бир воқеани айтиб бермоқчиман. Бу воқеа урушдан кейин бўлган эди. Бир келин ўз қайнонасини оташкурак билан уриб, оғир касалга дучор қилган эди. Қайнона тез орада вафот этди. Йиллар ўтиши билан келиннинг фарзандлари ўсди. Лекин, катта ўғли эрка ўсиб, жиноятлар қилди. Бир куни онасини калтаклади ҳам. Буни қандай изоҳлаш мумкин. Бунда аёл айбли. Нотўғри тарбия ўз мевасини берди. Агар аёл қайнонасини ҳурматлаб, фарзандларига тўғри тарбия берганда эди, бундай хунук воқеа юз бермас эди. Фарзанд ўз онасини урадими? Қандай мудҳиш воқеа.

Азиз йигит-қизлар, ҳаёт сизнинг қўлингизда. Сиз бир-бирингиз билан бирга турмуш қураётган вақтингизда йигит «Мен нима учун уйланаётирман. «қиз» мен нима учун турмушга чиқаётирман», деб савол бериб, йигит оталик, қиз оналик масъулиятини сезиб турмуш қурсангиз, оилангиз бахтли бўлади.

Ҳурматли йигит-қизлар! Бизнинг совет оиламизда ҳаётимизда хунук, мудҳиш, жиноятчи бўлган «ажралиш» деган сўзга ўрин бермайлик, уни эскирган сўзлар қаторига қўйайлик.

Т. ИСҲОҚОВ.

Маърифат тарқатувчилар

Меҳрибон опа

Озода Акбарова 1960 йили техникумни битириб, илк бор Октябрь районидаги «Навоий» кутубхонасига ишга келганда эндигина ўн етти баҳорни кўрган эди.

Ойлар кетидан йиллар ўтди. Озода 1961 йили Низомий номидаги Тошкент Давлат Педагогика институтининг кутубхоначилик факультетига сиртдан ўқишга кирди.

Озода ишлаётган кутубхона «ёпиқ фонд» эди. У ўқишини битирган йили, «очиқ фонд» ташкил қилинди. Китобхонларнинг сафи ҳам аста-секин кенгайиб борди. Озода «Китоб — билим бойлиги», «Китоб ва бахт» каби суҳбатлар ўтказиб, китобхонларнинг китобга бўлган қизиқишларини ўстирди.

1960 йили китобхонлар сони 450 киши эди. Бир йил ўтмай 1000 кишига етди.

Бир кунда 50-60 китобхон келиб турадиган бу даргоҳда «Адабиёт тўгараги» ташкил қилинди. Тўгаракка Озоданинг ўзи раҳбарлик қилди. Тўгарак ҳар байрам олдидан қизиқ-қизиқ суҳбатлар тайёрлайдиган, бирор ёзувчи ёки олимнинг юбилейи олдидан «кеча» тайёрлаб, автор иштирокида ўтказадиган бўлди.

Озода ҳозир ўз касбининг устаси. У 1964 йили декабрь ойида мудир даражасига кўтарилди. Бир неча марта Фахрий ёрлиқлар билан мукофотланди.

Озода «А. Набиев» маҳалласида ташкил қилинган филиалда ҳам раҳбар. У ҳафтасига икки марта бориб китобхонлар ўртасида лекциялар ўқийди. Ўқувчилар қизиққан саволлари асосида махсус суҳбат тайёрлайди. Озода шу йилнинг ўзида Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги олдидан «Броневик ҳайдаган киши», Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишлаб «Ленин — Улуғ Октябрнинг символи» каби темаларда конференция ўтказди.

Шу кунларда атоқли ўзбек шоири А. Навоий туғилган куннинг 525 йиллигига бағишлаб «Шоир — ҳамиша барҳаёт» деган кеча тайёрламоқда. Кечани актив китобхонлардан Баҳодир Иноғомов, Ш. Ниғмонова, Абиба Бахтиёровалар олиб борадилар. Улар шоирнинг энг яхши ғазаларидан айтиб берадилар. Булардан ташқари, кутубхонада турли хил виставкалар бор.

Озода 1963 йили «Китоб ташувчи активлар» бригадаси тузди.

Муҳаббат Аҳмедова, Т. Бахтиёрова, А. Каримова, М. Поповалар дарсдан бўш вақтларида келиб, Озода опага қарашадилар. Кўп болали она, пенсионерларнинг уйига китоблар олиб борадилар. Пенсионер А. Черпов, А. Багевская, кўп болали она Г. Тожибоевалар бу бригада қизларидан жуда-жуда миннатдор.

Озода бир қанча шогирдлар ҳам тайёрлади. Д. Ниғмонова, Г. Иоффе, Гавҳар Раҳимова сингари кутубхоначилар Озоданинг дастлабки шогирдлари. Улар шаҳримизнинг турли жойларида ишламоқдалар.

Озода Акброва бу йил институтни тугатади. Унинг бу йилги режалари катта. Китобхонларнинг сони 1230 киши бўлса йил охиригача 1500 га кўпайтириш, китобхонлар дидига мос китобларни келтириш ва ўнлаб шогирдлар етиштиришдир.

Кўпчиликнинг ҳурматига сазовор бўлган меҳрибон опа албатта ўз сўзининг устидан чиқади.

Ҳ. ШАРОФХУЖАЕВА.

Шаҳарликлар дастурхонига

Қорасув паррандачилик фабрикасининг паррандабоқарлари байрамга муносиб совғалар тайёрламоқдалар. Улар бу йил Тошкент шаҳрининг меҳнатсевар аҳолиси учун 200 тонна товуқ гўшти ва 10 миллион дона тухум тайёрлаб беришга аҳд қилишган. Бу юксак мажбуриятни шараф билан адо этиш учун улар паррандаларни яхши тарбиялаётирлар ва товуқлардан тобора кўп тухум олишга ҳаракат қилаётирлар.

Ўнгдаги суратда эса моҳир паррандабоқар Елена Абрамова тайёрланган тухумларни шаҳар савдо тармоқларига жўнатиш учун тахт қилмоқда.

Чапдаги суратда: шаҳарликлар дастурхони учун боқилаётган товуқлар тўдасини кўриб турибсиз.

И. ГЛАУБЕРЗОН ва В. СИРОТКИН фотоси.

Жонрид Абдуллахонов

ТЎФОН

(Романдан парча)

Ёзувчи Жонрид Абдуллахоновнинг янги романи ўтмишда Қизилқум саҳросига сув чиқариб, обод этиш учун курашган ўзбек халқининг асл фарзандлари ҳақида ҳикоя қилади.

Қуйида шу романдан парча ўқийсиз.

Амир элчиларни ёзги қароргоҳи — чорбоғда кутиб олмоқчи бўлди.

Чорбоғ йўлкаларида қордай оппоқ салла ўраб, кимхоб чопон кийган уламолар қўл қовуштириб таъзимга бош эгканлар. Дониш ҳамроҳларининг энг олдида виқор билан бораркан бошини хиёл қимирлатиб, саломга алик олар, лекин ичкарига киргунча ҳам бирор кимсага кулиб қарагани йўқ. Турганларнинг кўпчилиги бу ўзига ҳаддан зиёд бино қўйган одамни азалда ёқтиришмас, бир вақтлар ой билан қуёшнинг тутилишини олдиндан башорат қилгани учун дев, парилар ҳамроҳи, «сеҳргар» деб аюҳаннос солиб юрардилар. Ер юмалоқ, у қуёш теварагида сайр қилиб юрувчи сайёрадир дегани учун эса диндан қайтган кофир деб эълон қилишган эди. Мана энди «ўрисларга сиғинган худосиз» шайтонбаччани Амир иззату-икром билан кутиб олаётир. Бундан ҳамма ғазабда.

— Зоҳиран қилган ҳурмат ва таъзимларимиз сатқаи кетсин бунга, — шивирлади уламолардан бири ёнидагиларга, — кўнгил учун қиё боқмай ўтди-я, бидъатқор. Бунча кибр-ҳавоси ошмаса...

Унга бошқаси қўшилди. Секин-аста шивир-шивир, иғво, фитна-фасод гаплар ўрмалади. Кўпчилик «ўрис пошшосига сотилган даҳрий» деб сўкар эди. Дониш эса бундай ғийбатларга эътибор қилмай шахдам одим ташлаб, боғ тўрига йўналди. Таъзимга бош эккан заррин либосдаги аъёнларга зимдан кўз ташлар, оёқларидаги чиройли, хушбичим пойафзалларни кўрганда яна ўша товонлари шўр босиб, қақроқ ердай торс-торс ёрилган чолни эсларди.

Амир боғ ўртасидаги чиройли айвонда мансабдор, вазиру вузаролари даврасида ўлтирарди. Ҳаммаёқда анвойи гуллар. Боғ тўридан сайроқи қушларнинг пайдар-пай навоси, товусларнинг қийқириши буюк бир симфония кашф этмоқда гўё.

Ҳукмдор кўринишидан эллик ёшларга бориб қолган, чиройли, қуюқ қошлари остидаги ҳумор кўзлари эса сузилиброқ боқар, серсавлат, шу билан бирга хушқоматига шоҳона либослари жуда ярашган, серҳафсалалик билан силлиқ таралган соқолларини ушлаганича назарини келувчиларга тиккан эди. Айвон қаршисидаги чорбурчак шаклда терилган хонтахталарга эса ноз-неъматлар сочиб ташланган.

Элчилар яқинлашиб таъзим қилишлари билан Амир ўрнидан турди-да, баджаҳл қарашлари хиёл ёришиб, ўз ёнидаги хонтахта атрофига уларни таклиф қилди. Дониш учун алоҳида якандозлар солиниб, қизил духоба жилдли лўла болишлар қўйилган эди. Дониш даставвал ҳукмдорга, сўнг теваракка тўпланган «муҳтарам аъёнлар»га қараб, рус элининг бузрукворидан салому-алик олиб келганлигини изҳор этди.

Мажлис аҳли гур этиб нидо солди:

— Офарин! — Ҳамма фотиҳага қўл очди. Шундан сўнг таом устига таом тортилди. Донишнинг иштаҳаси бўғилганлигиданми ёки азалдан чим томоқ бўлгани учунми ундан-мундан чимчилабгина қўйди, холос.

Амир унга мурожаат қилди:

— Қани, маҳдум урусия юртида кўрган-билган тафсилотларингизни тингламоққа муштоқмиз. Аҳли мажлис сиздан садо кутадир.

Дониш хиёл эгилиб, яна таъзим қилди-да, мажлис аҳлига юзланди. Ҳақиқатан ҳам сон-саноқсиз кўзлар унга тикилган. Бу кўзлар ичида еб қўйгудай, дағал боққанлар ҳам йўқ эмас. Шу кўз эгалари ичларида «бу шариатдан юз ўгирган Маҳдум калла ўрис пошшосининг жосуси бўлиб келганмикин? Ҳукмдор мунча уни иззат қилиб, ёнига ўтқазмаса. Мазмунан ўрислар пошшоси бирлан ўртадаги муносабатларга зиён-заҳмат етишига сабаб бўлармикин? Йўқса бу йўлдан озганни наузу-билло тошбўрон қилган савобга қолурди» дея иғво қилаётганларини ҳам Дониш ўткир худди фаросат билан сезиб турарди.

Аммо шундай кўзлар ҳам борки, худди бир жуфт наргисга ўхшатиш мумкин. Олими замоннинг юзларига меҳр билан боқиб, янги гаплар эшитишни орзиқиб кутишмоқда эдилар. Дониш худди ана шунга мулойим нигоҳ ташлади-да аввал тутила-тутила, кейин шаррос оққан анҳор сувидай шахдам сўзлай кетди.

У гапирар экан Петербург шаҳрининг майда қайроқ тошлар терилган кенг-кенг кўчалари, ёғ тушса ялагудай тоза, мармардай силлиқ йўлкалари, ҳар бир газ ерда ғўла чўяндан ясалган фонусдонлардаги газ лампаларининг тун бўйи ёниб, атрофни сутга чайгандай ёритиб туриши кўз олдидан ўтарди.

— Кишилар расталарда бир-бирларига қарши келиб тўқнашмайдилар, — дея тартиб-қоидалар ҳақида давом этди у. — арава, пиёдаларнинг йўллари алоҳида-алоҳида. Биров билан қичқириб сўзлашиш йўқ. Узоқдан чақириш айб саналур. Булардан шубҳасиз биз мусулмон бандалари ҳам ибрат олмоғимиз даркор. Сув сероб. Шаҳар ўртасидин Жайҳундай дарё ҳайқириб оқадур. Дарё устидаги олий иморатлар, хушбичим арклар, сайр-томоша уйлари бисёр кўнглимизга хуш келди. Ўрис ҳунарманд ва донишмандлари бу мусторашлик санъатларига офарин айтдик. От ўйин, лўттибозлик, рақс-раққосалар ва бошқа хил томошаларда ҳозир бўлдик. Мазкур томошаларни руҳбонлар, давлат арбоблари, бош қўмондонлар, шаҳар улуғлари кўришга ҳақлидир. Оддий фуқаро бундан бенасиб! Дарвоқе алар Исо ва Бибимарям суратлари ҳузурига боргандагина ибодат қилиб, кўнгилларини бир оз очурлар. Петербург шаҳрининг бари зийнатларини, ажойиб ва ғаройиботларни тасвир этишга ақл ожиздир.

Тўғрисини айтганда, Дониш ўз хоҳишига зид бўлган гапларни айтарди. Шундай гўзал шаҳри азимда ҳам халқлар ўртасида катта тафовутлар ҳукм сураётганини батафсил баён қилишдан ўзини зўрға тутиб турар эди. «Дунёда катта инқилоблар бўлиши»дан ўз халқини хабардор этишни қанчалик истаётганлиги фақат ўзига маълум. Буни аҳли мажлис сезмайди. Бу ердагиларга инқилоб тўғрисида сўз очиш ҳўкизнинг қулоғига танбур чертиш билан баробар. Улар нуқул ўзларини ўйлайдилар. Зеб-зийнат, ноз-неъматларга кўмилиб яшашни истайдилар. Аммо дунё орттириш чўғни чангаллаш билан баробарлигини оқибатда тубсиз кул тупроққа ботиб ҳалок бўлишларини, бойликларидан ажралишларини билмайдилар. Бошқа бировлар ер-сувга зор, беллари букчайган. Роҳат нималигини билмай машаққатда умр кечирадилар.

Донишнинг кўз олдига яна ўша тут остида ётган кекса деҳқон бошига тушган савдо келиб тўхтади-да, бир нафас тилига сўз бермай қўйди. «Инқилоб!» дея пичирлади унинг қалби. Шундан кейин беҳуда валдирашларга чек қўймоқ мақсадида бу умумий ваъзхонликка хотима берди. Сўнг сўз навбати бошқа элчиларга етиб, улар қуруқ маърузачиликка ўтдилар. Россия подшоси юборган инъомларни эҳтиром билан амирга топширдилар.

Амир ҳам ўз навбатида уларга янги-янги кимхоб либослар туҳфа этди. Бироқ Дониш ўз улушини олишдан бош тортганини кўрган аҳли мажлис ҳайратда қолди. Ўзаро яна ғовур-ғувур, иғволи гапларга эрк бердилар.

— Бу мукофотлар учун ҳаддан зиёд сарфорзмман, — деди Дониш, — аммо ҳазратим олий ҳиммат кўрсатдилар, менда бошқа мукофотга муҳтожлик бор эди.

Музаффархон қошларини чимириб, бир нафас тикилиб турди-да, сўнг жавоб қилди.

— Улуғ салтанатимизга кўрсатган хизматларингиз эвазига қандай тилакларингиз бўлса, сўранг, Маҳдум!

Дониш таъзим қилди:

— Бу сафар эрта баҳорда ёғин-сочиннинг кам бўлиши далили бор эрди, сиз ҳазратимга арзи иншо қилдимки, бу йил ёмғир оз бўлаяпти, гармоб вақтида сув нуқсонга юз тушиши мумкин деб. Мана, шундай офат деҳқон бошига тушди. Самарқанд суви умидида хотиржам тортиб янглишилди. Мамлакатнинг ободонлиги сувлар деҳқонликка етарли даражада мўл бўлишидандир. Ҳаёт оламида энг керакли зарур нарса ҳам шудир. Шафқат этинг, ҳазратим, менинг фуқарога раҳмим келади.

Дониш сўзларини сокин туриб айтган бўлса ҳам қалбининг чуқур еридан отилиб чиқаётган эди. Бироқ уни ҳеч ким сезмасди. Дуруст эътибор ҳам беришмасди.

Амир жавоб қилди:

— Бу мусибатдан воқифмиз, Маҳдум, Олло таолонинг амри-маъруфига бас келмоққа банда ожиз. Зероки бу улушдан бенасиб қилмаган экан, фақирлик билан сабр қилишга зўр бермоқ даркор.

— Олло таоло осмондан қор, ёмғирдан бўлак ҳеч нарса инъом этмас, ҳазратим! Шул сабабдин ҳаракатда бўлмоқ инсоннинг маслагидир.

У сўзлар аҳли мажлис ўртасида норозилик туғдирди. Ғовур-ғувур кучайди.

— Астағфируллоҳ! — деган овозлар янгради.

Бошқа одам бўлганда амир уни нима қилишини биларди. Аммо Дониш илму-маърифатда шуҳрат қозониб, хорижий элларда ҳам машҳур бўлиб бормоқда. Бунинг устига рус подшоси билан фақат шу «динсиз» орқалигина алоқа боғлаб туришибди. Шунинг учун ўзини босди-да, сўради:

— Айтинг-чи, Маҳдум, сиз қандай маслаҳат берурсиз? Балонинг олдини олмоққа не чоралар кўрмоқ лозим?

— Бирдан-бир чора Жайҳундан сув келтиришдир. Бунга фақат сиз ҳазрати олийнинг ижозатлари даркор. Харажатлар учун ҳазинадан мутлақо маблағ сарфланмайди. Барча иш фуқаронинг маблағи, кучи ва қудрати-ла бажо келтирилур.

Аъёнлар бир-бирларига маъноли қараб олишди. Амир ўйланиб қолди. Ниҳоят орада бир мунча тортишув, баҳс, мунозаралар ўтиб турди-да, сўнг режалар қуриш, ҳисоб-китоблар тузиш, хуллас муҳандисликни Дониш ўз зиммасига олмасмикан деган таклиф тушди. Чунки салтанатда бу мушкул вазифани ҳал этиш қўлидан келадиган ақлзаковатли, илму-фазилли киши угина эди холос.

Дониш бажонидил кўнди.

Ёзилаётган рисолалар, қанчадан-қанча илмий тадқиқотлар четга суриб қўйилди. Қишлоқда қолган чол ҳолидан хабар олиб туришни дўстларидан бирига топширди-да, Аҳмад Дониш ўн олти нафар ҳамроҳи билан яна сафарга чиқди.

Дониш Қизилқумни аввалари ҳам атрофлича ўрганган, юрак томирини текширган синчков ҳакими ҳозиқ сингари ҳар бир воҳа, ҳар бир гиёҳ мавзуйи, ҳар сиқим тупроқ мавқеини кўздан кечирган эди. У ўз замонасининг ажойиб географи ва картографи ҳам эди-да.

(Давоми 4-бетда)

ЯНА МАКТАБ ФОРМАСИ ҲАҚИДА

ҚУЛАЙ ВА ЧИРОЙЛИ БЎЛСИН

Ҳозирги пайтда мактаб формаси, айниқса ўғил болаларнинг кийимлари ҳақида кўпчилик ҳар хил мулоҳазалар юритади. Авваламбор бу формалар тикилаётган мато ниҳоятда дағал, ранги ҳам яхши эмас. Бола бесўнақай кўринади.

Ўғил болаларнинг мактаб формасини яхши тикишмайди. Нима учундир елкаси ҳаддан ташқари кенг, енглари узун, бўйи ҳам ортиқча узун. Бола бечоралар «қоп» кийгандек бўлишади. Ундан ташқари мактаб ўқувчиларининг кўпчилиги кийимига дазмол текизмайди. Ота-она ишда. Уларга айб қўйиб бўлмайди. Кап-катта боласининг кийимини дазмолашдан бошқа ҳам иши бошидан ортиб ётади уларнинг. Оилада бир неча бола бўлса, ҳар бирининг кийимини она дазмоллаб улгуриши жуда қийин вақти бўлган тақдирда ҳам. Хулосамдан олдин катта одамлар — бир неча боланинг отаси бўлган эркакларимизга ҳам тил тегизиб ўтмоқчиман. Разм солинг-а. Кўчада юрганингизда шимига, костюмига дазмол босилган эркаклар кўп учрайдими, ёки аксинча, дазмол босилмаганлармии? Афсуски, кийимига эътибор бермайдиган эркакларни кўп учратасиз. Нега? Негаки улар кичик ёшидан бу нарсага эътибор бериб ўрганишмаган. Ҳеч ким улардан талаб ҳам қилмаган.

Фикримни якунлаб айтмоқчиманки, ҳар бир бола ўз кийимини ўзи дазмоллай олиши, оқ ёқаларни ўзи тикиши, тугмаларни ўзи қадаши керак. Кўпчилик оилаларда эса ишдан чарчаб, ҳориб қайтган она алла-маҳалгача ўғлига «яхшилик» қилиб, кўз нурини тўкиб, унинг мактаб формасини эпақага келтириб ўтиради. Эсини таниганда кейин ўзи қилар ишини, дейди хаёлида. Лекин ундай бўлмайди. Она ардоғида ўсган бола катта киши бўлганида умр йўлдошига кўмаклашиш ўрнига бутун оғирлигини тўлалигича унга юклайди. Баъзида бу нарса хунук оқибатларга, яъни ажримга ҳам олиб келиши мумкин. Демак, она болага яхшилик эмас, унинг ишларини ўзи қилиб бериб ёмонлик қилар экан.

Энди мен қиз болаларнинг мактаб формаси ҳақида ҳам озроқ гапириб ўтмоқчиман. Менимча, қиз болаларнинг мактаб формаси жуда яхши. Ҳам чиройли, ҳам қулай. Жигарранг кўйлак қора фартук билан жуда монанд. Лекин айрим оиладагилар фартукни яна ҳам чиройлироқ қилиш ниятида ҳар хил ўзгартишлар киритиб, қайтанга формани бузиб қўйишади. Мана, форма муҳокамасида қатнашган айрим ўртоқлар кўйлакни ҳар куни дазмоллаш керак бўлгани учун унинг бурмаларини тартибга келтириш анча ноқулай демоқчи бўлишади. Менимча, бу фикр нотўғри. Қиз ва ўғил бола ёшлигидан кийимларини яхши дазмоллашга ўрганиши, озода юриши, оёқ кийимларини ҳам ярақлатиб тозалаши лозим.

Мен шундай таклиф киритмоқчиман. Аввало ўғил болалар кийими нафис газмоллардан қулай қилиб тикилса. Ундан ташқари нима учундир ўғил болалар мактаб формасини қуйи синфлардагина кийишади. Менимча улар 1-синфдан бошлаб 10-синфгача мактаб формасида юришлари керак.

Е. ИЗРАИЛОВА.

18-мактабнинг ўнинчи «А» синфида математикадан оғзаки контроль иши олиняпти. Полина Гихер саволларга яхши тайёргарлик кўрган. У жавоб беришга ҳозир.

В. ТЕРЕХОВ фотоси.

МУЛОҲАЗАЛАРИМ

Мактаб формаси ҳақида бериб бораётган материалларингизнинг ҳаммасини ўқияпман. Кўпчилик қатори шу масала мени ҳам анчадан бери чуқур ўйга солиб келарди. Менимча бу ҳақда яна ҳам кўпроқ гапириш лозим. Ота-оналар, ўқитувчилар ва газетхонлар кўнгилларига тугиб юрган гапларини яна ҳам кўпроқ гапиришса.

Аввало мен А. Нисенбаймнинг «Мода билан баравар одимлайлик» деган фикрига қўшилолмайман. Чунки бу иборанинг мактабда кийиладиган формага ҳеч қандай дахли йўқ, деб тушунаман.

Шунингдек, И. Кочинанинг мактаб формаси ҳар хил рангда бўлади ва унга эмблемалар тикилади, деган фикрига ҳам қўшилолмайман. Сабаби ҳеч қандай эмблеманинг даркори йўқ. Чунки октябрятларимиз, пионерларимиз ва комсомолларимиз кўксиларига тақиб юришган ажойиб нишонларининг ўзи аъло.

Менимча бош мақоланинг автори фикрларини баён этган пайтда мактабда кийиладиган форма билан болаларнинг умумий кийимларини алмаштириб юборган. Агарда ўша ерда айтилган фикрлар амалга ошадиган бўлса, кўп болали ота Н. Баҳодиров газетангизда ёзганларидек биз каби кўп болалиларга жабр бўлади. Мен шу отахоннинг гапларини тўлалигича қўллаб-қувватлайман.

Мактаб формаси ҳақида менинг ҳам бир иккита фикрим бор. Фикрим шуки, худди шу мавжуд форманинг ўзига озроқ ўзгартиш киритилса. У шундан иборатки, дастрўмолча солиб юриш учун бежиримгина чўнтак тикилса. Кейин қора сатиндан ва оқ суруптан фартук бўлиб, қишлик кўйлаклари устидан костюм, яъни астарли жакет кийишса.

Ўғил болаларимиз гимнастёрка ўрнига костюм, баҳор ва кузда калта енгил оқ кўйлак кийишса тузук бўларди.

Ўқувчилар мактаб формасини тайёрлаш учун махсус фабрика ажратилса, дейилган фикр жуда тўғри.

Охирги таклифим шундан иборатки, тайёрланган мактаб формалари маълум магазинда ёки мактабларда сотилса, биз ота-оналарга катта қулайлик яратилган бўлар эди.

А. НОДИРОВ,
педагог.

ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗ ФАЗИЛАТИ

СЕЗГИР ҲАЙДОВЧИ

Тошкентдаги 1-трамвай депосининг коллективи моҳир вагон ҳайдовчи Ҳосил Носировнинг ўта сезгирлигига ва маҳоратига яна бир бор тан беришди.

Пушкин майдони томон елдек учиб бораётган 3-маршрутдаги 96-номерли трамвай вагони қаттиқ силкингандек бўлди. Зудлик билан босилган тормоз ғилдиракларини чиппа ушлади. Чайқалган йўловчилар ҳали ўзларини ўнглаб улгурмаган ҳам эдиларки, кимнингдир «тирик, тирик» деган овози эшитилди. Бу сўз ҳайдовчи Ҳ. Носировнинг қулоғига алла қандай қувонч олиб келди. Чеҳрасига табассум югура бошлади. Сидоренко исмли йўловчи апил-тапил югуриб, трамвайни кесиб ўтаман деди-ку, лекин вақт жуда кечлик қилди.

Депо маъмурияти моҳир вагон ҳайдовчи Ҳ. Носировни пул ва раҳматномалар билан тақдирлади.

Ф. АБДУРАҲИМОВ.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ»ДА
БОСИЛГАНДАН КЕЙИН

«ҲОЛИҚОВ ВА БОШҚАЛАР»

Газетанинг шу йил, еттинчи сентябрь сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган материалда Тошкент телевизион ательеси ишидаги айрим нуқсонлар, шу жумладан радиомеханик Холиқовнинг нотўғри хатти-ҳаракати танқид қилинган эди.

Тошкент телевизион ательесидан олинган жавоб хатда юқоридаги баён этилган фактларнинг тўғрилиги эътироф этилган. Холиқовга маъмурий чора кўрилди. Ателье ишини яхшилаш юзасидан тадбирлар белгиланди.

ТАНИШИНГ: ЧАЙҚОВЧИЛАР

Бизнинг тобора ўсиб бораётган ҳаётимизга доғ тушираётган айрим иллатлардан бири — чайқовчилик.

Чайқовчилар Тошкент шаҳрининг Октябрь, Туркман, Олой бозорлари, Киров кўчаси, Марказий универмаг, Чилонзордаги Савдо маркази майдонлари ва кўпгина аҳоли гавжум бўладиган жойларда йўловчиларга ўз молларини таклиф қиладилар.

Биз шаҳар милиция ходимлари билан биргаликда яқинда чайқовчиларнинг кирдикорларини кўздан кечирдик. Шу нарса маълум бўлдики, қўлга тушган чайқовчиларнинг кўпчилиги бир неча бор жарима тўлашган, суд ҳукми билан бир неча сутка қамалиб чиқишган. Лекин шунга қарамай, улар ўзларининг текинхўрликларини ҳамон давом эттиришмоқда.

* * *

Опер пунктга бекордан-бекорга қаҳқаҳа уриб, гоҳ у, гоҳ бу ходимга жилмайиб қараётган бир аёлни олиб келишди.

— Исм-фамилиянгиз?

— Сизларга ўн икки йилдан буён маълум. Валентина Александровна Гульчинова бўламан.

— Молларни қаердан оласиз?

— Қаердан олардик, магазиндан уйимизга келтириб беришади.

— Ким келтириб беради.

— Кимлигини суриштирмаймиз.

Гульчинова республика руҳий касалликлар шифохонасида ҳамшира бўлиб ишлади. Ҳозир отпускасидан фойдаланиб, чайқовчилик қилаётган эмиш. Чайқовчилик қилганда ҳам олти сўмлик туфлини ўн беш сўмдан пуллаётганда қўлга тушди. Милиция ходимларининг мулойим саволига қўпол, безориларча жавоб берди, ҳақорат қилди.

* * *

Октябрь колхоз бозори қошидаги оператив пунктга икки бети қип-қизил, оғзи тўла тилла тиш бир аёлни олиб келдилар. Унинг эгнида яп-янги хитой жемпери, қўлида эса иккита болалар жемпери бор эди.

Рихси Розиқова, 1926 йилда туғилган. Лангар кўчасидаги 101-уйда туради. Етти боланинг онаси.

Шуниси қизиқки Рихси Розиқова туғилгандан буён бирор ерда ишлаб, фойдали меҳнат билан шуғулланган эмас. Кўп болали бошқа оналар қатори ҳукуматдан нафақа олади.

— Биринчи марта қўлга тушдингизми?

— Ҳа, бу ерга биринчи марта келишим, — дея жавоб берди милиция ходимига.

Маълум бўлишича, Рихси Розиқова ўтган йили ҳам икки марта чайқовчилик билан қўлга тушган. Шуниси ажабланарлики, у 1965 йилнинг 31 октябрида қўлга тушиб, ўн сўм штраф тўлаганда ҳам, 1965 йилнинг 9-декабрида қўлга тушиб 50 сўм жарима тўлаганда ҳам худди шу сафаргидек жемперлар сотар эди. Ниҳоят шу йилнинг 16-октябрида қўлга тушиб, яна ўн беш сўм штраф тўлади.

Мана, Олой бозори ёнида қўлга тушган иккинчи бир чайқовчи Вера Иванова. У ўз чайқовчилигини тан олади. Саккиз боласи бор эмиш. Улардан тўрттаси болалар уйига топширилган.

— Сиз болангиз кўплиги ҳақида бирор ерга мурожаат қилдингизми? — сўрадик биз.

— Йўқ.

— Нега? Бу иш сизга ёқадими? Шу билан жамиятга зиён келтириб ўз фарзандларингизнинг келажагига тўсқинлик қилаётганингизни тушунасизми?

— Тушундим нима-ю, тушунмадим нима. Менинг болаларим ақлли. Катта бўлганда ўз йўлларини топиб олишади.

Кўряпсизми? Чайқовчилар фарзандларини рўкач қилиб бўлса ҳам бойлик орттириш, пул топишга ҳаракат қиладилар. Улар учун пул фарзанд тарбияси, одамгарчилик, шарм-ҳаёдан ҳам ортиқ.

* * *

Марказий опер пунктга Валентина Фёдоровна Ким исмли шахсни олиб келишди. Унинг эри ёғочсозлик заводида ишлайди. Ўзи ҳам ўша заводнинг ишчиси. Айтишига қараганда олинган маош ҳар иккаласига бемалол етади. Лекин шунга қарамай озгина бўш вақти қолди дегунча бозорга югуради.

Валентина Петровна Паравая ҳам ўз қилиқлари билан Кимдан қолишмас эди. Паравая 1938 йилда туғилган. Устидаги кийимларини кўрган киши ҳеч қачон чайқовчи деб ўйламайди, эгнида плащ-баллон, жуда чиройли қизил свитер, оёғида узун қора пайпоқ. У биринчи марта милицияга келаётгани йўқ. Бу даргоҳда бир неча бор бўлиб, ваъдалар берган. Ҳеч ерда ишламайди. Фақат бир фарзанди бор. Бўлмаса қандай тирикчилик қилади? дея сўрашингиз мумкин. Албатта чайқовчилик билан нон топиб, тирикчилик қилади. Шу туфайли ҳаммани ҳақорат қилишдан ҳам тортинмайди.

Энг сўнгги модада кийинган Валентина Андреевна Коваленко ҳам Паравайдан қолишмас эди. У ўз қилмишини тан олиш у ёқда турсин, тўпланганларнинг ҳаммасини куракда турмас сўзлар билан ҳақорат қилди.

Унга тушунтирмоқчи бўлган кишиларга мутлақо қулоқ солмайди. Шунингдек, Октябрь районининг 2-Мерганча кўчасидаги 2-уйда истиқомат қилувчи Муҳаббат Йўлдошева ёш бўлишига қарамай бир ерда ишламайди. Ҳамиша бозорда жемпер ёки бошқа кийимларини сотиб юради. Оғзига зўр бериб кўринган одамни сўкади.

* * *

Аҳмад Исмоилов Госпиталь бозорида синька ва чироқ пилиги сотаётганда қўлга тушди. У Чилонзор массивининг 6-кварталидаги 34-уйда, 33-квартирада истиқомат қилади. Ҳамиша чайқовчилик қилиш билан кунни кеч қилади.

Саларские ключи кўчасидаги 11-уйда турувчи Вера Дмитриевна Темнякова ҳам шу бозорда ҳамиша кийим тикиб сотади. Бир неча бор милиция ходимларига сўз берган. Ваъда беради-ю, аммо кўчага чиққач яна унутади.

Сағбон кўчасидаги 106-уйда истиқомат қилувчи Икром Раҳмонов ҳали ёш. 1942 йилда туғилган. Елкасига тегирмон тоши қўйса, кўтаради. Айтишига қараганда, «Узпечатснабжение»да экспедитор бўлиб ишлар экан. Бозор кунлари эса даллоллик қилади. Кимга плащ, кимга бошқа нарса керак бўлса, ўшанинг ёнига бориб пичирлашади-ю, истаган буюмини топиб беради. Чайқовчилиги ва безорилиги учун суд ҳукми билан 15 суткага қамалди.

Шунингдек, Навоий кўчасидаги 4-тупик, 8-уйда истиқомат қилувчи Жўра Муҳамаджонова, Заболотная кўчасидаги 58-уйда турувчи Замира Шомаҳмудовалар ҳам ҳар хил буюмларни сотаётганда қўлга тушди. Уларнинг моллари ҳукумат фойдасига ўтказилиб, 20-30 сўмдан жарима тўлашди.

* * *

Ҳури Салимова Октябрь колхоз бозорида эртадан-кечгача санқиб кўринганнинг оғзига, чўнтагига кўз ташлайди. Чақалоқлар учун тикилган кийим-кечакларни магазиндан олиб харидорларга сотади. Шу туфайли катта бойлик орттиради. У яқинда Чорсудаги 141-магазин сотувчиси Али Ниёзовга пул бериб мол олаётганда қўлга тушди. Унинг сумкасидан 22 ползунка, тўрт жуфт ботинка, ёнидан 1200 сўм пул чиқди. Чакки эмас. Агар фойданинг бир қисми магазинчига тўланиши ҳисобга олинса Ҳури Салимова бозорда бекорга санқимас экан.

Салимова билан сотувчи ҳозир терговга берилияпти. Тез орада улар ўз қилмишларига яраша жазо олишади.

* * *

Атрофимизда шундай текинхўрлар айланиб, нонимизни туя қилар экан, биз бунга томошабин бўлмаслигимиз керак. Чайқовчиликка қарши фақат милиция органларигина эмас, бутун жамоатчилик, маҳалла-кўй кураш олиб бориши лозим, фақат шундагина харидор ўзига керакли молларни ортиқ баҳо билан бозордан эмас, балки магазиндан сотиб оладиган бўлади.

М. ҲАКИМОВ,
Э. АДАЙКИНА.

ТАҚДИРГА ТАН БЕРМАГАН

Қотмадан келган бўйчан йигит партия взносини тўлади-да, чиқиб кетди. Унинг чап оёғи бироз оқсар эди.

— Лариса Андреевна, у ким бўлиб ишлайди? — дедим ҳайратдан.

— Безовчи рассом, — деяолди-ю, кўзларида ёш томчилари ўйнади Лариса Андреевнанинг. — Қўлигина эмас, икки оёғи ҳам яримта...

Яна лол бўлиб қолдим. Ахир йигит бироз оқсаб чиқиб кетди, холос-ку?! Қаршимда ўтирган аёлнинг сўзларига ишонгим келмасди.

... 1942 йилнинг кирчиллама қиши. Уруш. Шундай кунларнинг бирида Лиля опа очлик азобида бир бурда нон излаб чиқиб кетади. Беш яшар Боря эса онасини узоқ пойлагач, излаб кўчага чиқади-ю, адашиб қолади. Сталинград фашистлар қуршовида, ҳамма оч, юпун.

Ярим кечамикин, тонг отардамикин, ҳолдан кетиб қор чангаллаб ётган Боряни қўшнилар топиб олишди. Унинг киприкларида ёш томчилари қотиб қолган эди. Уйга келтириб бағриларига босишди, иситишди. Гўдак ўзига келавермади. Амаллаб касалхонага жойлаштиришди. У ердан госпиталга олиб кетишди.

Совет врачлари оғир шароитда ҳатто она сути оғзидан кетмаган гўдакни шу кўйга солган одамхўр фашистларни лаънатлаб, қўлларидан келган тадбирларни кўришди. Госпиталдагилар уни даволашди, ҳаёт учун кунлари сўниб бораётган кўзларига нур беришди. Лекин.. У икки қўли ва икки оёғидан ажралган эди.

Ҳар қандай гўдак келажакда қуёш меҳридан бебаҳра қолишни истамаслигини, ўзини инсонлар орасида кўришни орзу қилишини ҳамма билади. Шунинг учун ҳам унга сунъий оёқ ясаб бериб, юришга ўргатишди...

Бу орада Боря болалар уйида тарбияланди, вояга етди. Октябрят, пионер ва ниҳоят комсомол сафига ўтди.

Бахтни меҳнатда деб билмаган бормикин?!

Борисга: пенсия тайинлаймиз, беташвиш яшайвер, дейишди.

— Қўполлигим учун кечирасизлар-у, мени виждон азобига солмаслигингизни илтимос қиламан. Инсонни меҳнат яратган! — жавоб қилди у.

Боря ёшлигидан рассом бўлишни орзу қилиб юрарди. Орзуга тўсиқ бўлмас экан. Мана, у ҳозир Тошкент ўйинчоқсозлик фабрикасида безовчи рассом.

Ғ. КОМИЛОВ.

Москвада улуғ грузин шоири ва мутафаккири Шота Руставелига ёдгорлик монументи ўрнатилди.

В. МАСТЮКОВ фотоси
(ТАСС фотохроникаси).

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

ЯНГИ КИТОБЛАР

«Йўлбарс териси ёпинган паҳлавон» ҳақидаги Шота Руставелининг ажойиб асари билан ҳар бирингиз танишсиз. Бу ноёб асарга талаб кун сайин ортиб борганидан F. Fулом номли нашриёт уни 10 минг нусхада босиб чиқарди.

Китобнинг иккинчи бор нашрдан чиқиши. Бу унинг ўқувчилар дилидан нақадар чуқур жой олганининг далилидир. Севимли шоирларимиз Мақсуд Шайхзода ва Миртемирлар асарнинг аслидаги ширасини сақлаб таржима қилганликлари яна ҳам диққатга сазовордир.

Бундан ташқари, нашриёт «Водийларни яёв кезганда» сарлавҳали очерклар ва ҳикоялар тўпламини ҳам босиб чиқарди. Шу куннинг нафасини акс эттириб турган бу асарларни жамоатчилик асосида Шукур Саъдулла ва С. Анорбоевлар тўплашган.

Х. БАҲОДИРШАЕВА.

Т Ў Ф О Н

(Боши учинчи бетда).

Олти ойга яқин қум кечди у. Оловдай ёндирувчи кун тиғи ҳокими мутлоқ бўлган биёбоннинг у ёғидан кириб, бу ёғидан чиқди. Неча бор даҳшатли ҳодисаларга дуч келиб, кўп фожиаларни бошдан кечирди. Ниҳоят ўн олти чоғли забардаст йигитлардан фақат учтаси билангина қайтиб келди, холос. Уларни ўша чоқда кўрган киши асло таний олмас, худди кароқчи урган йўловчилардай бор-йўқларидан айрилиб, озиб-тўзиб кетишган эди. Асли рангини йўқотиб, уvадага айланган эгниларидаги жулдур кебаткалари, ялангаёқ, яланг-бош қиёфаларидан қўрқиб кетиш мумкин эди.

Аҳмад Донишнинг чеккан заҳматлари, бошдан кечирган мусибатлар зое кетмади. У Амудан сув етаклаб келиш режаларини белгилабгина қўймай, қурилажак канал, сув тақсимлаш иншоотларининг батафсил лойиҳасини ва шу иншоотларга сарфланадиган чиқимлар ҳисобини ҳам пухта тузиб қайтди. Унинг лойиҳаси бўйича Чоржўй яқинидаги Калиф ёки Карке деган жойларда бош истеҳком қурилиб, Аму сувини янги канал орқали Бухорога буриб келиш мумкин. Шунда сув олти юз чақирим йўл босиб, бир йўла Қашқадарё чўлларида бунёдга келадиган экинзор водийларни ҳам суғориш кўзда тутилган экан. Ҳатто истеҳкомлар сувга чидамли энг мустаҳкам жисм-тош ва кир (ганч) билан қурилиши зарурлиги ҳам унутилмаган.

Амир уни бу сафар ўз аркида совуққина кутиб олди. Олимнинг чеккан уқубатлари эвазига лойиҳа ва режалари билан дурустроқ қизиқмади ҳам. Дониш қандай бўлмасин ниятига етиши керак эди. Шунинг учун қурилишнинг оғирлиги Амирнинг хазинасига ҳеч қандай зарар етказмаслигини яна уқтира кетди.

— Агар Бухоронинг етти ярим туманидаги заминдорларнинг ҳар таноб еридан икки тангадан солиқ йиғиш тўғрисида ишорати олий бўлса, кўп миқдор танга тўпланади, — деди у ўзи тузган чиқимлар ҳисоби билан таништираркан, — шу маблағдан лак, харж қилинса бас, ҳазратим.

Музаффархон қуюқ соқолларини тутамлаганича хаёлга чўмди. У Дониш чорбоғда кўрган амирга сира ўхшамасди ҳозир. Гап ёқмайдиган, инжиқ ва серзарда бўлиб қолган эди, гўё. Қош-қовоғи уйилиб, башарасидан заҳар томиб турарди. Агар бошда ўзи сув чиқариш режалари тузиш масаласига розилик бермаганда эди, ҳозироқ кўтар бунақа даҳмазаларингни деб ҳайдатиб юборган ва иккинчи бор аркка йўлатмасликка фармон қилган бўларди. У ўзини босди. Бирор йўл топиши керакки «Аҳмад калланинг ўзи туёғини шиқиллатиб қолсин». У баҳона излади:

— Биз кўп фикр юритиб кўрдик, Маҳмуд, — деди у ижирғаниб, — Бухоронинг бурунги подшоҳлари Жайҳундан бир қатра ҳам сув олмаганлар. Балки у ёқдан келтурғон сув бошини беркитганлар. Бунинг сабаби шундаки: мабодо душманнинг ҳужуми ёки дарё тошқини содир бўлиб қолса, Бухорони сув босиб, у вайрон бўладур. Зероки шундай экан Жайҳундан сув олиш мантиқдан йироқдир!

Дониш сукут қилди. «Оқил бўлмаган одам ҳеч қачон одил бўла олмайди», — деб ўйлади у. Аммо етио қолгунча отиб қолди, қабилида иш тутиб, яна паст келмасликка уринди:

— Бундай хавфсираш ҳам асоссиз, ҳазратим. Майли, сув тошқини бўлди деб фараз айланг, мабодо каналнинг боши Карки қаршисиндин бўлса, сув Қаршининг мағриби, Қоравул қири ва Мамажуғротнинг жанубидин, дашт, қумликлар орасидин оқиб ўтиб, Нарзим ҳам Чоржўй яқинида яна қайта дарёга равона бўлур. Ундан ҳеч жой зарар кўрмайди. Агар сув Калиф қаршисидин бош олса, Ғузор дарёси ўз оқимини ўзгартиб Қаоқа ва Аму дарё ораси бўйлаб оқур. Яна сув бошига тош ҳам қирдан истеҳком ўрнатишимиз, қоровуллар тайин этишимиз мақсадга лойиқдир. Ундаги назорат аҳли доимо сувдан боҳабар бўлурлар.

Амир бу оқилона фикрларни тухум пўчоғидай эзиб ташлашга уринди. Дониш рад жавобини олгач, афсусланди. Шунда Музаффар бундан кўра менга хушомад қилиб, инъомлар талаб қилсанг, бўлмасми, деган ишорани қилди. Ҳатто ҳузурида бирор обрўлироқ вазифага тайинлаши мумкинлигини ҳам изҳор этди.

Дониш эса унга жавобан:

— Мабодо менинг режаларим амалга оширилар экан, унда олий ҳазратлари ҳузурида хизматда бўлишга ваъда қилурмен! — деб шартта масалани кўндаланг қўйди, — ҳоли-қудратимга яраша юмушларини бажарурмен. Зероки таклифларим рад қилинар экан, ул ҳолда мени кечирсинлар. От фил юкини кўтаролмаса узрлидир.

Дониш шаҳдам юриб аркдан чиқиб кетди.

Солиҳ Пўлатовичнинг ҳикояси Ғуломжонни ўйлатиб қўйган эди. У сукутга толди. Кўз олдида Дониш фақат ҳақиқий олимгина эмас, халқ манфаати йўлида ўз ҳаётини ҳам қурбон қилишга тайёр турган энг матонатли киши бўлиб гавдаланди.

— Амир рад қилгач у бутун режаларидан воз кечдими? — сўради Ғуломжон.

Жамолов жавоб қилди:

— Йўқ, мақсадларини охирига етказмоққа кўп уринди. Сўнгги бор Петербургга сафар қилганида Туркистон вилоятининг генерал губернатори Фон Кауфман билан ўша ерда учрашди. Сув масаласида баҳс очиб, Амудан ёки Сирдарёдан канал чиқариш учун мутахассислар талаб қилди. Бироқ Кауфман подшо ҳузурида катта ваъдалар қилганига қарамай, Туркистонга қайтгандан сўнг ўз ваъдаларини пайсалга солди. Дониш шу билан ўзини енгилган ҳис қилиб қолгани йўқ, аммо, у ўз режаларининг бир кун амалга оширишга ишонарди. Мана сиз билан биз буюк олим қадами етган ерларни яна кезиб чиқдик. Унинг дастлабки лойиҳаси қанчалик тўғри эканлигига аминмиз ҳозир. Шунинг ўзи Донишнинг ғалабаси эмасми? Тўғри, бизнинг бу хизматимиз Аму — Бухоро канали қурилишининг сўз бошиси холос. Ҳамма иш олдинда ҳали. Қанча-қанча тўқнашувлар, янги ташвишлар, қувонч, муваффақиятлар, иккиланиш, мағлубиятлар ва курашлар кутади бизни. Бусиз мумкин эмас. Дониш айтганидай дунёда заҳматсиз роҳат, ташвишсиз неъмат бўлмайди. Шуни унутма, ўғлим!

ҚЎЛ-ҚЎЛАКАЙ

МАБЛАҒ СОВРИЛЯПТИ

Ҳамза станцияси. Бу ерда узоқ корхоналардан олиб келинган ғиштлар поездлардан туширилади. Бу яхши албатта. Синиб кетган ғишт уюмларини кўриб ачинасан киши. Тонна-тонна ғиштлар яроқсиз, чил-чил майдаланиб ётибди. Бу сифатсиз ғишт тушириш ва пала-партишлик натижасидан келиб чиққан-да. Ахир ғиштлар қанча маблағ сарфланиб келтирилганини станция комитети билатуриб, нега қайғиришмаяпти? Маблағ совриляпти-ку!

АЧИНАРЛИ АҲВОЛ

Шумилов посёлкаси билан Вокзалга Рисовая бозори орқали 22-автобус қатнайди. Иш билан булардан бирортасига чиқсангиз қизиқ-қизиқ ҳангомаларнинг шоҳиди бўласиз. Баъзи кунлари автобусга чиқолмай қоласиз ҳам. Манзилингизга етиб боргунча тиқилинчда терга ботади киши.

Бу маршрутдаги автобуслар нега тиқилинч?

А. ТОШПЎЛАТОВ, Ғ. УМРЗОҚОВ.

„ҚОР ЁҒДИ..." БЎЛМАСИН!

Ҳурматли редакция! Бундан уч ой муқаддам Кўкча-Оқтепа маршрути бўйича 35-автобус Литературная кўчаси билан айланиб ўтар эди. Шу кўчада канализация ишлари бошланди-ю, автобус қатнамай қолди.

Мана, канализация иши ҳам тугаганига бир ой бўляпти. На кўча асфальтланади ва на автобус қатнайди. Агар ёғингарчилик бўлган кунлари бу кўчада одам у ёқда турсин трактор ҳам ботиб қолади.

А. ПРИМОВ, О. ОЛЛАМУРОДОВ, У. ТОЖИБОЕВ,

Тошкент рус тили ва адабиёти институтининг студентлари.

А. ФИЛИДОР

Буюк француз шахматчиси Андрэ Франсуа Даникан Филидор 1726 йилда қадимий музикачилар оиласида туғилди. Болалигидаёқ уни қирол Людовик XV саройининг капелласига қўшиқчи қилиб беришади. Замондошларининг ҳикоя қилишларича, қирол ҳар куни Париж капелласига кириб турган. Музикачилар зерикиб қолмасликлари учун, бир неча шахмат столлари ҳам қўйилган. Ёш Филидор сирли шахмат билан дастлаб шу ерда топишган ва тез орада биринчи даражали ўйинчилар қаторига қўшилган.

Унинг шахмат фаолиятига XVIII асрнинг ўттизинчи йилларида Ғарбий Европага кўчиб келган суриялик Ф. Стамманинг таъсири катта бўлди. Аввал Францияда, сўнг Англияда шарқ тилларининг таржимони сифатида ишлаган Стамма ўз замонасининг ўқимишли кишиларидан бўлиб, кўпгина шахмат китобларининг муаллифи ҳамдир.

Унинг асарлари ўз вақтида кўпгина тилларга таржима қилинган. Филидор кейинчалик Франциянинг машҳур композиторларидан бўлиб етишади. У музика тарихида машҳур бир неча комик операларнинг авторидир. Филидор ҳеч қачон музиқадан ажрамаган бўлсада, лекин ҳақиқий шуҳратини шахматчи сифатида топди.

XVIII асрнинг ўрталарида Париж шахмат ҳаётининг маркази машҳур «Режанс» кафеси эди. Тез орада у француз фани ва маданиятининг илғор кишилари, жумладан Дидро, Д. Аламбер, Руссо, Вольтерлардан иборат «шахмат йиғини»нинг пешқадами бўлиб олади.

ЖАҲОННИНГ МАШҲУР ШАХМАТЧИЛАРИ

1749 йилда Филидорнинг шахмат қўлланмаси нашрдан чиқиб, кўпгина йиллар давомида бир неча марталаб ҳар хил тилларга таржима қилиниб келган.

Филидор китоб муқаддимасида, буюк кишилар (жумладан Дидро Лейбниц)нинг «бу қадимий ақл-идрок ўйини илмий, дунёқарашнинг ўзига хос формаларидан бири», деган фикрни мустаҳкамловчи шахмат назариясига ишонишини таъкидлаган. У Каррера босиб чиқарилган китобларини танқид қилар экан, «Улар фақат айрим дебют-ўйин бошларинигина таҳлил қилишган, шахмат мухлислари эса ўйин ўрталари ва ўйин охирларидаги кураш принципларини билишни истайдилар» дейди.

Филидорнинг асосий мақсади — пиёдаларни қандай ўйнаш кераклигини текшириш ва тушунтириб беришдан иборат бўлган. «Пиёдалар шахматнинг жони, деб ёзади у, — ҳужум ва ҳимояланиш усуллари уларга боғлиқ...»

Филидорга мансуб янги методнинг асосий мазмуни ва руҳи шахматда объектив, қонуний воқеаларни излашдан иборатдир. Атоқли шахмат тарихчиси ленинградлик профессор Смирнов: «Унинг (Филидорнинг) шахматдаги хизматини Ньютоннинг механика учун яратган қонунларига ўхшатиш мумкин» деб ҳисоблайди. Филидор амалий ўйинчи сифатида ҳам ўз замонасида тенги йўқ шахматчи бўлган. У тахтага қарамай бир нечта партияни (бир вақтнинг ўзида!) ўйнай олган.

Филидорнинг ўйин услуби XVIII аср Ғарбий Европа шахмат санъати тараққиётига якун ясаган.

Машҳур Француз музикачиси ҳамда шахматчиси Филидор умрининг охирги йилларини Лондонда ўтказиб, 1795 йилда вафот этган.

НИИУМС системасидаги машиналарни бошқариш илмий-текшириш институтининг Курскдаги филиали коллективи бошқарма ва инженер-техник ходимларнинг ишини енгиллаштирадиган машиналарни кашф этишмоқда.

Яқинда давлат комиссияси НИИУМС дан янги машиналар сериясини ишлаб чиқаришга қабул қилди.

Суратда: аҳоли ҳужжатларини ўраш учун ишлатиладиган асбоб — ламинатор. Зарур қоғозларни шундай ишлаганда у буюмлар намлик ўтказмайдиган ва чидамли бўлади.

О. СИЗОВ фотоси [ТАСС].

Суд раиси маъқуллаб бош чайқади ва айбномани ўқий бошлади. У ҳужжатни яҳудий тилида ўқир, аммо ҳар бир бўлимни ўқиб тугатгач, немис тилдаги таржима жаранглардн. Эйхман ўқилаётган айбномани диққат билан тинглар, ўз олдида турган иккинчи нусхаси билан солиштириб борар, гўё ўзига қарши кўтарилаётган бу айбномани биринчи марта эшитаётгандек эди.

Айбнома ўқиб тугатилиши биланоқ ҳимоячи сўз сўради. Аввало у суд айбномани ортиқча эҳтирос билан ўқиганлиги учун раддия берди. У ҳеч бир Исроил судъяси Эйхманга нисбатан объектив қарай олмаслигини, бундай айбномаларни эҳтирос билан ўқиши аниқлигини, негаки «бир вақтлар нацистлар яҳудийларнинг ҳаммасини бир йўла қириб юборишга жазм қилганлигини» айтди. У бу ерда гап айбланувчининг бир вақтлар қилган жиноий ишлари ҳақида эмас, бошқа нарса устида бораётгани ҳам қўшиб қўйди.

«...бу ерда гап сиёсий воқеалар ва Исроил давлатининг сиёсий интилишлари ҳақида боряпти. Исроил давлати ва бош прокурор ўз халқига ён босиб қизишиб кетиши мумкин. Лекин суд ҳеч қачон қизишмаслиги лозим...»

Шундан сўнг ҳимоячи суддан, чиндан ҳам қизишиб кетганлигини тан олишни талаб қилди. Ҳимоячи 1950 йил 10 августда Исроил ҳукумати томонидан чиқарилган, халқаро ҳуқуқларга қарамақарши бўлган қонун — нацистларни таъқиб этиш ҳақидаги қонун ҳам асоссиз эканлигини айтди.

«...Айбланувчи махсус қонунга биноан айбланмоқда, бу процесс ҳам махсус қонунга биноан олиб борилмоқда! Эйхманнинг адолатли судьяси Германиядадир... Эйхман устидан олиб бориладиган ҳақиқий процессни фақат Германияда ўтказиш мумкин... Эйхман жиноий ишларда алоҳида бир шахс сифатида қатнашган эмас, у давлат ишларини бажарган, холос...»

Ниҳоят ҳимоячи суднинг асоссизлигини яна бир нарса билан исботлашга уринди. Айбланувчи Аргентинадан Исроилга мажбурий равишда ўғирлаб олиб келинган. Шу муносабат билан ҳимоячи Эйхманнинг Буэнос-Айресда, мен Исроил суди олдида ўз ихтиёрим билан жавоб бермоқчиман, деган гапни «дўқ-пўписадан чўчиб» айтишга мажбур бўлганлигини маълум қилди.

«...ўн беш йил яшириниб юрган одам ҳеч қачон суд олдида ўз ихтиёри билан жавоб беришга рози бўлмайди. Бунинг устига у айниқса кўп қурбон берган халқ мамлакатининг судига тушишни хоҳлармиди. У худди мана шу суддан айниқса қўрққан бўлса керак».

Бир нафас жимликдан сўнг бош прокурор жавоб сўзи олди. Бу ўринда, деди у, нейтрал суд излаш мумкин эмас ва лозим ҳам эмас. Судья соф одам бўлиши керак. Бу масалада ҳеч бир шубҳам йўқ. У Эйхманни ўғирлаб келиш масаласига бироз тўхталиб ўтди.

«...Эйхманни Аргентинадан Исроилга келтириш масаласи фақат мана шу иккала давлат ўртасидаги гапдир. Айбланувчи бу муносабат билан мазкур процессга ҳеч қандай эътироз билдира олмайди». Шундан сўнг бош прокурор Хауснер Эйхманнинг Буэнос-Айресда қўлга тушгандан сўнг айтган гаплари шубҳа остига олинаётганини киноя билан танқид қилди:

«...жаноб адвокат Серватиус Эйхманнинг Исроил суди олдида жавоб беришга дўқ-пўписалар билан рози бўлганлигини даъво қиляпти ва уни асоссиз деб топяпти. Лекин бундан бир неча ҳафта илгари у ҳимоя учун Исроил давлатидан ҳақ беришни талаб қилар экан. Эйхманнинг худди мана шу тилхатига асосланган эди!» Зал бирдан жонланади.

Ҳимоячининг раддияси туфайли Хауснер эртасига, 12 апрель куни ҳам сўзга чиқади. Аммо ўз фикрини айтиб тугатолмайди. 13 апрель халқнинг умумий таъзия куни эди. Шунинг учун бу куни суд мажлиси бўлмади. Хауснер 14 апрель куни жавоб нутқини тугатади. У «қулдор ёки кема қароқчилари қўлга тушган ернинг ўзида суд қилингани каби нацист жиноятчиларни ҳам уни тутганларнинг ўзи» суд қилишини таъкидлади.

У ўз сўзларидан шундай хулоса чиқаради.

«Эйхман одам сифатида ўзининг жиноятлари учун мутлақо жавобгар. Ғарбий Германия репарациялари жиноятчини авф этишни сўрашга уринмасалар ҳам бўлади. Улар бунга эриша олмайдилар. Биз фақат бир нарсага умид қиламиз. Германиянинг эндиги фарзандлари ўз оталари тутган йўлни танламайдилар, янги авлод бошқа йўлдан боради деган умиддамиз». Бош прокурор ҳимояни бир чеккага йиғиштириб қўйиш ва «ниҳоят» ҳақиқий процесс бошлашни талаб қилиб, ўз сўзини тугатади.

Ойнаванд кабинада ўтирган Эйхман прокурорнинг гапларини гўё оддий бир томошабиндай эшитарди. Ора-сира у қоғозга аллақандай белгиларни ёзиб қўяр, махсус ўрнатилган микрофон орқали ўз ҳимоячиси билан гаплашиб оларди. У ўзини хотиржам тутар, ҳеч нимага парво қилмас эди. Лекин диққат билан тикилиб қараган киши у фақат сиртдангина ўзини хотиржам тутаётганини дарҳол англаб оларди. Югославияда чиқадиган «Борьба» газетасининг Иерусалимдаги мухбири Бармер бу ҳақда шундай деб ёзади:

Эйхманнинг ойнаванд кабинадан кўриниб турган қўлига синчиклаб қарасангиз, кўп нарсаларни билиб олишингиз мумкин. Жаҳонда шундай ойна йўқки, бир томонида туриб айтилган гап иккинчи томондагиларга эшитилмаган бўлсин. Эйхман прокурорнинг гапини эшитар эди. Кўпинча унинг қўллари бир-бирининг устига чалишиб қолар, кейин бармоқлар хотиржам ёзилгандек бўлар эди. Бармоқларнинг учидан ҳам кўп мазмун ўқиш мумкин. Улар гоҳ ҳорғинликни, гоҳ ғамгинликни ифодалайди. Бу бармоқлар гоҳ кириш тақиқланган эшикни тақиллатаётгандек бир оҳангда, столни черта бошлайди, гоҳ ўликнинг қўлидай акашак бўлиб қолади.

Учига чиққан аванюристлар ва бандитлар ўз турқини қандай ўзгартириб туришни яхши билади. Улар оғзини маҳкам юмиб, лабларининг икки бурчида чизиқчалар ҳосил қилади, чеҳрасига ғазабнок тус беради ёки юзига бепарво тус бериб, ўзини хотиржам кўрсатади. Лекин кўнгилни ларзага солаётган туйғуларнинг бармоқларда акс садосини яшириб қолиш мумкин эмас. Балки киши кўзидаги туйғугача яшира олар, лекин қўллар фош этади одамни. Ҳозир унинг қўллари, ҳорғин кафтлари пастга осилиб ётибди. Бирданига улар баланд кўтарилади, бармоқлар худди ўргимчакдек букилади. Улар гоҳ даҳшат, гоҳ ғазаб, гоҳ дағ-дағa туйғусини акс эттиради.

Бутун Европа — Испания чегарасидан Волга қирғоқларигача, Норвегиядан Грециягача мана шу қўлларнинг имоси билан даҳшатли азоб остида титраган чоғлари бу қўллар ҳар ҳолда бошқачароқ ҳаракат қилган бўлса керак. У пайтлар гўристонларгача остин-устин бўлиб кетган, ер инграб нафас олар эди. Эйхман мана шу қўллари билан ҳаётни ағдар-тўнтар қилиб юборган, сўнгги марта нафас олиб, газ камераларига кириб кетаётган одамлар ортидан эшикларни маҳкам беркитган, ўликларни саржин қилиб тахлаган эди. Мана шу қўллар миллионларча одамларнинг қисматини ҳал қилди. Мана шу қўллар ваҳшиёна овга қизиқиб кетиб, қанчадан-қанча кишиларни қириб ташлашга жимжимадор имзо чекди. Зельман Липски, Мозес Бейман, Давид Циммерман ва Абрам Цуковичлар билан «алоҳида муомала қилиш» ҳақидаги 1942 йил 17 апрель буйруғи, Польшанинг Нови Двор деган жойидаги саккизта маҳбуслар лагерини таг-туги билан қириб ташлаш ҳақидаги 1942 йил 6 май буйруғи, оберштурмбанфюрер Крумейнинг Лидиц лагеридаги 88 болани нима қилиш ҳақидаги саволга берилган жавоб (Аушвиц лагерининг коменданти Рудольф Гёссга мактубига қай оҳангда жавоб ёзилган бўлса, бу саволга ҳам шундай жавоб қилинган эди) — буларнинг ҳаммаси мана шу қўлларнинг ишидир.

(Давоми бор).

(ДАВОМИ. Боши газетанинг 8—30 октябрь ва 3 ноябрь сонларида).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

4 НОЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.10 — Қўшиқлар, 18.30 — Ўзбек халқ куйлари, 19.20 — Социалистик мамлакатлар куйлари, 20.00 — «Октябрга меҳнат совғалари» (рус.), 20.10 — Қўшиқлар, 20.45 — «Октябрь — миллионларнинг зафар байроғи» (суҳбат), 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — Дунё воқеалари, 22.10 — Концерт (пахта теримида қатнашаётган шаҳарликлар учун), 22.40 — А. Навоийнинг янги топилган «Фусули арбаа» асари (суҳбат), 23.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 — «Жаҳонни титратган 10 кун» (рус.), 19.30 — Балет куйлари, 20.10 — Романслар, 20.45 — «Октябрь олди вахтасида» (рус). 21.00— Тожик эстрада куйлари, 21.30 — Октябрь олди мусобақаси илғорлари (тат.).

Теле-видение

4 НОЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.20 — **Ленин Швейцарияда**, 19.05 — **Экран янгиликлари**, 20.00 — **Концерт** (уралликлар учун).

20.45 — **Эртаги кун программаси.**

Ўзбек тилида: 20.50 — **Телевизион янгиликлар**, 21.05 — **Пахтакорлар, келаётган байрамингиз билан** (эшиттириш ва концерт), 22.05 — **Солдат отаси** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.00 — **Кучукча асал емоқчи, Олтин туфли сири** (болалар учун), 17.35 — **Октябрятлар қувноқ болалар**, 18.00 — **Туркистонда 6 ой** (Д. Фурманов туғилган куннинг 75 йиллиги олдидан).

Ўзбек тилида: 18.35 — **Тоғлиқ қасоскорлар** (бадиий фильмнинг 1-серияси), 19.50 — **Тошкент янгиликлари.**

20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 4/XIда **Сарвқомат дилбарим**, 5/X да **Қотил.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА—5/XIда **Катта концерт.**

Кино театрларда

4 НОЯБРДА

Уруш ва тинчлик — САНЪАТ САРОЙИ (2 қисмдан иборат 1-серия, кечқурун).

Она қалби — «ЧАЙКА», НАВОИЙ номли, «МОСКВА», «МИР» (кечқурун), «ДРУЖБА» (1-залда кечқурун), «СПУТНИК» (кеч соат 7 да).

Излайман — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун).

Сўнгсиз можаро — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун), «СПУТНИК» (кеч соат 9 да).

26 Боку комиссари — СОБИР РАҲИМОВ номли (кечқурун).

Яков Свердлов — «ДРУЖБА» (2-залда жуфт соатларда).

Юк орқалаган саёҳатчи — «ЮЛДУЗ» (кеч соат 7 ва 9 да).

Поезддаги ҳодиса — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 6 ва 8 да).

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ ЮТУҚЛАРИ ВИСТАВКАСИ ПАВИЛЬОНИДА

(«Победа» парки)

1 ноябрдан 20 ноябргача сешанба кунларидан бошқа ҳар куни эрталаб соат 9 дан кеч 6 гача

ҲАМРОҚУЛ ТУРСУНҚУЛОВ

ҲАЙКАЛИ УЧУН

конкурсга тақдим қилинган лойиҳалар

ВИСТАВКАСИ ОЧИЛДИ

Виставкани ҳамма кириб кўриши мумкин.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлигининг Моддий маданият ёдгорликларини сақлаш Бош бошқармаси.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИ.

6 ноябрда

„ШАФИТО"

ЦИРКИНИНГ ОЧИЛИШИ

РСФСРда хизмат кўрсатган артист, йиртқич ҳайвонларни ўргатувчи

ИВАН РУБАН

ва Ўзбекистон ССР халқ артисти **А. Тошкенбоев** раҳбарлигида

ЎЗБЕК ЦИРК КОЛЛЕКТИВИ ГАСТРОЛЛАРИ

Ўзбекистон ССР халқ артисти **Акром Юсупов** раҳбарлигида

ҚИЗИҚЧИЛАР ГРУППАСИ

қатнашади.

Томоша кеч соат 7 яримда бошланади.

Олдиндан билет сотувчи касса эрталаб соат 11 дан очилади. Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

Ўзбек давлат филармонияси ва Ўзбек давлат эстрадаси.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА БАЙРАМ КУНЛАРИДАГИ

КОНЦЕРТЛАР

8 ноябрда кеч соат 8 да

ДАГОМЕЯНИНГ МИЛЛИЙ БАЛЕТИ

(Африка)

6 ноябрь кундуз соат 1да, **7, 8 ноябрь** кундуз соат 5 да

ХОРАЗМ АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИ

Ўзбекистон ССР ва Туркманистон ССР халқ артисти **Комилжон Отаниёзов**, солистлардан **Олмахон Ҳайитова, Гулчеҳра Исмоилова** ва бошқалар қатнашади.

7 ноябрь кундуз соат 2 да, **8 ноябрь** кундуз соат 12 да

ВОРОНЕЖ ДАВЛАТ РУС ХАЛҚ ХОРИ

Бу концертларга билетлар Концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан ва район кассаларида эрталаб соат 11 дан сотилмоқда.

Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

БИРЛАШГАН НАШРИЁТГА

линотипчилар, печатниклар, қоғоз қирқувчилар, стереотипёрлар, шогирдлар, ёрдамчи, ишчилар, бухгалтерлар, шофёрлар, уборшицалар, фотооператорлар, механиклар, электромеханиклар, ўзбекча ва русча машинисткалар.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй, 2-қават, кадрлар бўлими.

ТОШКЕНТ УЧЁТ-КРЕДИТ ТЕХНИКУМИГА

бош бухгалтер ва бухгалтер

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Далазор кўчаси, 29-уй. Телефон В-318 69.

ҲУРМАТЛИ ГАЗЕТХОНЛАР!

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» ва «ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ» газеталарига 1967 йил учун обуна давом этмоқда. «Союзпечать» конторалари ва алоқа бўлимларида бу газеталарга обуна чекланмаган миқдорда қабул қилинади.

Обуна баҳоси бир йилга 6 сўм.

ОБУНА БЎЛИШНИ УНУТМАДИНГИЗМИ?

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Киров кўчаси, 22-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор В3-02-49 дан В3-02-58 гача. Қўшимча телефонлар: секретариат ва иллюстрация бўлими — 5-62; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари бўлими—3-66; саноат, қурилиш ва шаҳар хўжалиги бўлими — 3-66; адабиёт, санъат ва маданият бўлими — 7-83; фан, олий ўқув юртлари ва мактаблар бўлими — 7-83; физкультура ва спорт бўлими — 3-79; Ахборот бўлими — 3-78. (шаҳар телефони В3.65-57); хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 3-79; эълонлар бўлими — 5—07 (шаҳар телефони — В38142).

4 НОЯБРЬ, 1966 ЙИЛ. Р. 14407. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр Г. 2892.